

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Obor veřejná správa a regionální rozvoj

Katedra práva

Diplomová práce

**PROVĚŘOVÁNÍ A VYŠETŘOVÁNÍ KORUPČNÍ
TRESTNÉ ČINNOSTI VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ**

Autor:

Bc. Tomáš Basner

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Ing. Pavel Píkola, Ph.D.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Basner

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti ve veřejné správě

Název anglicky

Inquiries and investigation corruption crimes in public administration

---

Cíle práce

- vyhodnocení korupčního prostředí v ČR se zaměřením na veřejnou správu
- posouzení platné hmotněprávní a procesní legislativy týkající se korupčních trestných činů
- zpracování základní metodiky využití zákonných opatření a aplikace jednotlivých postupů policejního orgánu při odhalování a vyšetřování korupce ve veřejné správě
- zhodnocení zvolených postupů u vybraných realizovaných případů

Metodika

- studium odborné literatury, odborných publikací a článků
- studium platné legislativy ČR a EU
- studium internetových odkazů
- prostudování konkrétních dokumentů a zpráv k objasněným případům
- vlastní návrhy a opatření

Doporučený rozsah práce

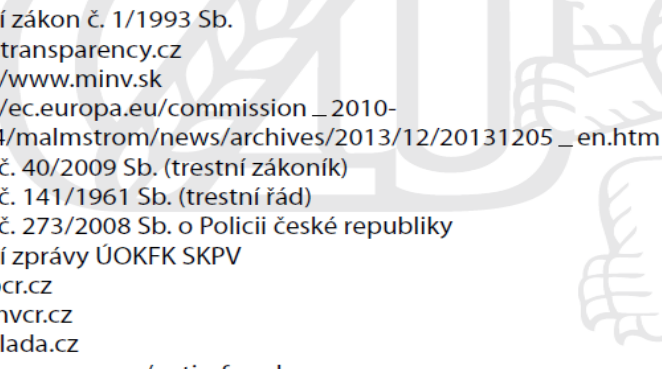
60-80 stran

Klíčová slova

veřejná správa, korupce, pachatel, policie ČR, trestní oznámení, trestný čin, úplatek

---

Doporučené zdroje informací

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
  10. www.transparency.cz
  11. <http://www.minv.sk>
  12. http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/news/archives/2013/12/20131205_en.htm
  2. Zákon č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník)
  3. Zákon č. 141/1961 Sb. (trestní řád)
  4. Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii české republiky
  5. Výroční zprávy ÚOKFK SKPV
  6. www.pcr.cz
  7. www.mvcr.cz
  8. www.vlada.cz
  9. http://ec.europa.eu/anti_fraud
-

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. JUDr. Pavel Pikola, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 15. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 03. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti ve veřejné správě“ jsem vypracoval samostatně. Veškeré poklady a použitou literaturu uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 23. března 2015

.....
Tomáš Basner

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval JUDr. Ing. Pavlu Pikolovi, Ph.D., a dále policistům Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky za odbornou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

PROVĚŘOVÁNÍ A VYŠETŘOVÁNÍ KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

INQUIRIES AND INVESTIGATION CORRUPTION CRIMES IN PUBLIC ADMINISTRATION

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá problematikou korupce ve veřejné správě, příčinami jejího vzniku a projevy. Za využití platné hmotněprávní legislativy v oblasti trestního práva jsou definovány jednotlivé trestné činy a popsány možnosti postupu orgánů činných v trestním řízení při jejich odhalování, prověřování a následném vyšetřování. V praktické části, za využití zkušeností vyšetřovatelů Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky, je především věnována pozornost metodám výslechu osob, jejichž cílem je získat maximální množství informací o vyslychané osobě, definovat její verbální a neverbální projevy, které mohou prozradit, zda-li se jedná o lháře či ne. Prostřednictvím statistických výkazů je následně vyhodnoceno sledované korupční prostředí, jsou porovnány a zhodnoceny výsledky zadokumentované trestné činnosti v národním i nadnárodním měřítku. V závěru práce je přiblížena a vyhodnocena problematika aplikace postupů na konkrétních vybraných objasněných případech s cílem zhodnotit, zda-li je stávající legislativa v tomto směru dostatečná, popřípadě zda-li je nutné upozornit na některé nedostatky a navrhnout změny.

Klíčová slova:

Korupce, Pachtatel, Policie ČR, Trestní oznámení, Trestný čin, Úplatek, Veřejná správa

Abstract:

The thesis deals with questions of corruption in public administration, causes of its origin and manifestations. There are defined particular criminal acts within the actual criminal legislature and described potential procedures of law enforcement authorities during detection, inquiries and investigation. Through professional experiences of investigators of Unit combating corruption and financial crimes of Service of criminal police and investigation of the Police of the Czech Republic in practical part of the thesis it is namely focused on police interrogation methods with the aim to obtain maximum amount of information about a questioned person and to define verbal and nonverbal communication, that can disclose if the questioned person tells lies or not. Subsequently with the help of statistical compilations it is evaluated the monitored corruption scene, compared and analyzed results of the documented criminal activity both in national and international level. At the end of the thesis there is zoomed in and evaluated the application issue of procedures on particular selected solved cases with a view to assess if the current legislation is sufficient in this matter, eventually if it must be alerted to some deficiencies and suggested appropriate changes.

Keywords:

Corruption crimes, Offender, Police of the Czech republic, Notification criminal, Crime, Bribe, Public administration,

OBSAH

Obsah	8-9
1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika	11
2.1. Cíl práce	11
2.2. Metodika práce	11
3. Charakteristika korupce	12-13
4. Které trestné činy jsou považovány za korupční	14
4.1 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, Díl 3 – Úplatkářství	14-15
4.2 Trestné činy proti majetku	15
4.3 Trestné činy hospodářské, Díl 3 – Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou	15
4.4 Trestné činy úředních osob	15-17
5. Problematika korupce ve státní a veřejné správě	18
5.1 Příčiny vzniku korupce ve státní a veřejné správě	18-23
5.2 Korupční rizika ve státní a veřejné správě a způsoby jejich předcházení	23-26
5.3 Typy korupce ve veřejné správě	26-27
6. Postupy při vyhledávání korupční trestné činnosti	28
6.1 Působnost Policie České republiky	28-29
6.2 Získávání poznatků o trestné činnosti	30-31
6.3 Průběh operativně pátrací činnosti	32-34
6.4 Informace získaná na základě trestního oznámení či podání	34- 38
6.5 Kategorie podnětů s podezřením na korupční jednání	38-40
6.6 Další zdroje informací	40-41
6.7 Typické stopy v korupční trestné činnosti	41
7. Zahájení úkonů trestního řízení	42-43
8. Vybrané postupy při prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti	44
8.1 Operativně pátrací prostředky	44
8.1.1 Předstíraný převod	44-46
8.1.2 Sledování osob a věcí	46-48
8.1.3 Použití agenta	48-52

8.2 Vydání, odnětí věci	52-53
8.3 Domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků	53-54
8.4 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	54-56
8.5 Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky a další obdobné instituty	57
8.6 Odborná vyjádření a znalecké posudky	57-59
9 Zahájení trestního stíhání	60
9.1 Rozhodnutí o zahájení trestního stíhání	60-62
9.2 Postup při vyšetřování	62-63
9.3 Skončení vyšetřování	63-64
10. Problematika výpovědí	65-66
10.1 Detekce klamu	66-67
10.2 Polygrafické vyšetřování	67-68
10.3 Verbální a neverbální projevy klamného chování	68-70
10.4 Presumptivní otázky	70-71
11. Mezinárodní srovnání korupce	72
11.1 Index vnímání korupce	72-74
11.2 Vybrané zahraniční právní úpravy postihování korupce	74
11.2.1 Spolková republika Německo	74-75
11.2.2 Rakousko	75
11.2.3 Švédsko	75
11.2.4 Slovensko	75-77
12. Vybrané výsledky činnosti Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality	78-81
13. Aplikace postupů na vybraných realizovaných případech	82-87
14. Shrnutí problematiky trestního řízení, návrhy a doporučení	88-95
15. Závěr	96-97
Seznam použité literatury	98-99
Seznam použitých zkratk	99-100
Seznam tabulek a grafů	100

1. ÚVOD:

Korupce patří k nejvíce diskutovaným problémům současné společnosti. Je často přirovnávána k nemoci se zločinnými účinky, nezná hranice, neuznává státní suverenitu, proniká do všech společenských režimů a nelze ji zcela vymýtit. Mnoho organizací, politických stran i občanských sdružení si daly za cíl bojovat proti korupci, ale jak jsme se mohli sami přesvědčit v některých medializovaných kauzách, korupce dokáže proniknout i do těchto subjektů. Pokud si však společnost nedokáže vytvořit účinné obranné mechanismy, může korupce postupně nabírat na síle, až přeroste do značných rozměrů a bude nekontrolovaně pronikat i do nejvyšších politických kruhů, ovlivní justici, policii a postupně tak bude rozkládat základní principy demokratického státu, až nás nakonec zcela ovládne. Z pozice běžného občana je nejvíce sledována korupce u těch činností, které jsou vykonávány ve veřejném zájmu, z veřejných zdrojů a zejména ve spojení s osobami, které si občan v demokratickém režimu řádně zvolil a kterým důvěřuje. Je to tedy veřejná správa, která je občany neustále sledována, a proto je v obecném zájmu, aby vykonávané činnosti byly dostatečně transparentní, tedy informace o veškerých zájmových činnostech v dostatečném rozsahu přístupné veřejnosti.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je představit problém korupce ve veřejné správě se zaměřením na její možné projevy, posoudit platnou hmotněprávní a procesní legislativu týkající se korupčních trestných činů a způsoby její aplikace v rámci postupů orgánů činných v trestním řízení při odhalování a následném vyšetřování této specifické trestné činnosti. Na základě zjištěných skutečností následně určit problematické oblasti a navrhnout případné změny.

2.2 Metodika práce

V první, teoretické části, byly prostudovány a vyhodnoceny stávající dostupné odborné prameny (knihy, časopisy, on-line příspěvky), články s právní tematikou v oblasti korupce, právní normy z oblasti hmotněprávní a procesní, porovnány zákonná ustanovení, interní akty Policie České republiky a Ministerstva vnitra České republiky, legislativy EU, sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a výroční zprávy Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování. V návaznosti v praktické části byly přezkoumány postupy orgánů činných v trestním řízení se zaměřením na jednotlivé metody získávání informací a způsoby zajišťování důkazních prostředků. Jednotlivé metody byly konzultovány s vyšetřovateli korupční trestné činnosti, kteří absolvovali školení na mezinárodní úrovni, zejména s využitím zkušeností v rámci mezinárodní spolupráce s agenty FBI a postupů, které byly dlouhodobě studovány a zpracovávány v rámci činnosti agentů CIA při provádění výslechů osob i za využití technik polygrafického vyšetření. Součástí praktické části je i vyhodnocení zvolených postupů u vybraných realizovaných případů s cílem analyzovat, zda-li je současná legislativa dostatečná, s jakými problémy se vyšetřovatelé potýkají a navrhnout případné změny, které by přispěly k usnadnění postupů při odhalování a dokumentaci korupční trestné činnosti.

3. CHARAKTERISTIKA KORUPCE

Mnoho z nás si klade řadu otázek, zda-li se před korupcí můžeme cítit bezpečně? Jsme všichni skutečně tak morálně silní, že odoláme korupci? Můžeme bezpečně tvrdit, že se nás tento problém netýká? Nebo je skutečnost trochu odlišná, i když si to nepřipouštíme? Je v každém z nás korupční jednání zakódováno a jeho spuštění vybudí jen výše nabízené částky či neoprávněné výhody a okolnosti, za kterých je nabízena? Většina z nás si zřejmě odpoví, že nás nemůže nic ovlivnit, ale zda-li se toto tvrzení zakládá na pravdě by prověřila až případná situace, které bychom byli vystaveni. Úplatkářství je zřejmě staré jako státní útvar, v němž úředníci rozhodovali. O opatřeních proti korupci se dozvídáme již z období starobabylonské říše, kdy tyto obsahoval Chammurapiho zákoník, tak i v období následujícím. O korupci se často hovoří, ale obvykle schází hmatatelný důkaz. Jedná se o velmi latentní formu trestné činnosti, kdy samotný akt se odehrává ve většině případů mezi čtyřma očima ku prospěchu obou stran, tedy rozhodně není v zájmu aktérů se pochlubit neoprávněnou výhodou, a vše zůstává spíše veřejným tajemstvím. Co si však pod pojmem korupce představit? Většina z nás si představí pod slovem korupce pouze úplatkářství, ale ve skutečnosti je to jen jedna z forem korupce. Korupce jako samotný pojem není v českém právním řádu stanoven, avšak současná právní úprava definuje celou řadu skutkových podstat trestných činů, které podchycují a umožňují trestat projevy korupčních aktivit. Na korupci je nutné tedy pohlížet i v širším smyslu, což bude podrobně rozvedeno v následujících kapitolách. Termín „korupce“ pochází z latiny, ze slovního základu rumpere, což by se dalo přeložit jako přetrhnout, zlomit, rozlomit a výrazu corruptus, který by se dal přeložit jako zvrácený, znečištěný, morálně zkažený, zvrhlý. Je tedy tak označován ten, kdo takovému jednání podstoupil. Obecně lze korupci definovat jako jednání, kterým se za pomoci různých prostředků, spočívajících v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, působí na osobu, která může ze své pozice něco učinit, změnit, vykonat, ačkoli by takové jednání bylo v rozporu s dobrými mravy, nebo úředními či pracovními povinnostmi. Nejběžnějším prostředkem jsou peníze, ale mohou to být i jiné hmotné výhody nebo i výhody mocenské. Snahou korumpujícího může být také kompromitovat druhého účastníka, a to s úmyslem jeho následného vydírání. Takový způsob je charakteristický zejména pro organizovaný zločin, ale v nejednom případě byl zaznamenán i mezi politickými stranami, kteří se tímto snažili zkompromitovat svého

kandidáta před blížícími se volbami a donutit ho tak k odstoupení. Pro korupci je rovněž typické, že obvykle chybí oběť takového jednání. Obětí je obvykle celá společnost, tedy veřejný zájem. Korupce je tedy v rozporu se zájmem společnosti na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, ale rovněž i se zájmem na ochranu podnikatelských vztahů. Korupčním jednáním nemusí vždy vzniknout pouze materiální škoda, nemateriální škodou může být i poškození důvěry občanů v činnost orgánů státu a distribuci veřejných statků. Starší právní úpravy postihovaly jen korupci ve veřejném sektoru, a to ve snaze zajistit objektivitu a čistotu státních organizačních struktur, řádný výkon zákonodárství, státní správy, justice a jiných státních funkcí. Až mnohem později byla trestněprávní ochrana rozšířena i směrem k soukromému sektoru¹. V zemích západní Evropy jsou do korupce zahrnovány i takové jevy jako např. vydírání ze strany úředníků nebo politiků, zneužívání postavení a pravomocí, zpronevěra veřejných prostředků, provize z veřejných zakázek, zvýhodňování známých a příbuzných, jevy které jsou obecně označovány jako „klientelismus a nepotismus“.²

---

¹ Musil, J. Zahraniční trestněprávní úpravy potírání korupce. In: Brabcová, I.(ed.) Sborník z odborného semináře k otázkám korupce a úplatkářství. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002, s. 42

² Frič, P. a kol. Korupce na český způsob. Praha: nakladatelství G plus G, 1999

4. KTERÉ TRESTNÉ ČINY JSOU POVAŽOVÁNY ZA KORUPČNÍ

Korupčními trestnými činy se rozumí:

4.1 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, uvedené v hlavě X zákona č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník, Díl 3 – Úplatkářství:

- přijetí úplatku dle ust. § 331
- podplacení dle ust. § 332
- nepřímé úplatkářství dle ust. § 333

V této hlavě je dále obsaženo ustanovení § 334, které je společným pro všechny shora uvedené trestné činy. V odstavci 1 je definován pojem úplatek, kterým se obecně rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok. V odstavci 2 zákonodárce zaimplementoval ustanovení, které vyplývá z mezinárodních závazků zakotvených v Úmluvě o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, Úmluvě o boji proti korupci úředních osob Evropského společenství nebo členských států Evropské unie a z Druhého protokolu k Úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropského společenství. V tomto ustanovení zákonodárce dále rozšiřuje pojem úřední osoba ve smyslu aplikace ustanovení § 331 až 333 trestního zákoníku, kdy vyjma osob taxativně uvedených v § 127 zahrnuje dále osoby:

- a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,
- b) zastávající funkci nebo zaměstnané nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,
- c) zastávající funkci nebo zaměstnané nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo
- d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,

pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

V odstavci 3 zákonodárce rozvádí pojem obstarání věcí obecného zájmu.

Díl 4 – Jiná rušení činnosti orgánů veřejné moci:

- maření přípravy a průběhu voleb a referenda dle ust. § 351 trestního zákoníku.

4.2 Trestné činy proti majetku, uvedené v hlavě V zákona č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník:

- pletichy v insolvenčním řízení dle ust. § 226 trestního zákoníku.

4.3 Trestné činy hospodářské, uvedené v hlavě VI zákona č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník, Díl 3 – Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou:

- porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle ust. § 248 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku,
- sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256 odst. 1, 3 trestního zákoníku,
- pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257 odst. 1 písm. b) a c) trestního zákoníku,
- pletichy při veřejné dražbě dle ust. § 258 odst. 1 písm. b) a c) trestního zákoníku.

Vzhledem k tomu, že tato diplomová práce pojednává o korupci ve veřejné správě, nelze opomenout trestné činy právě v této oblasti, včetně oblasti moci zákonodárné a soudní:

4.4 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, uvedené v hlavě X zákona č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník, Díl 2 – Trestné činy úřední osob:

- Zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku
- Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 trestního zákoníku

V posledně uvedených paragrafech se setkáváme s pojmem úřední osoba. Jaké osoby můžeme pod tento pojem podřadit, dohledáme ve výkladových ustanoveních v hlavě VIII, paragrafu 127 odst. 1 trestního zákoníku.

Úřední osobou tedy může být:

- a) soudce,
- b) státní zástupce,
- c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci³,
- d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,
- e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,
- f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,
- g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,
- h) finanční arbitr a jeho zástupce,
- i) fyzická osoba, která byla stanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,

pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

Ve smyslu ustanovení § 127 odst. 2 trestního zákoníku se k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.

Na otázku, co si můžeme představit pod pojmem pravomoc a odpovědnost, nalezneme odpověď ve sbírce soudních rozhodnutí:

Pravomocí se rozumí zejména oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech fyzických a právnických osob a ukládat jim úlohy. Ačkoliv pravomoc neznamená jen oprávnění

---

³ Jinou osobou zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci se rozumí vedoucí funkcionáři a ostatní funkcionáři orgánu veřejné moci, tedy funkcionáři ústředních orgánů státní správy, funkcionáři správních orgánů s celostátní působností a funkcionáři územních odborných správních úřadů.

rozhodovat o právech a povinnostech občanů a ukládat jim úkoly, tak v tomto pojmu musí být vždy obsažen prvek moci a prvek rozhodování.⁴ Úřední osoba musí být vybavena pravomocí, která ji umožňuje tyto úkoly plnit.⁵ Odpovědností se rozumí činnost v souladu s příslušnou právní normou a snášet za svůj postup následky.

Dle ust. § 127 odst. 3 tr. zákoníku úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odst. 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejich území; tento souhlas se vyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

---

⁴ Rozhodnutí č. 16/1967-II. Sb. rozh. tr., rozhodnutí č. 48/1972 Sb. rozh. tr.

⁵ Rozhodnutí č. 17/1967 Sb. rozh. tr.

5. PROBLEMATIKA KORUPCE VE STÁTNÍ A VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

5.1 Příčiny vzniku korupce ve státní a veřejné správě

Je nepochybné, že základním zdrojem korupce je touha po zisku, moci, osobním prospěchu. Ideální podmínky pro vznik korupce jsou tam, kde je rozhodováno neomezeně a skrytě. Dalším faktorem pro vznik korupce je i absence lhůt, nutných k vyřízení daných záležitostí. Toto dává prostor k upřednostnění těch osob, které jsou ochotny pro získání požadované záležitosti obětovat i něco více. Obecně je dáno, že korupce vzniká při selhání dvou faktorů, a to selhání osobní a selhání institucí. Příčiny korupce lze i spatřovat v nízkém riziku odhalení, oproti možnosti získat velký prospěch. Tedy zkorumpovaná osoba bude mít více odvahy pro svoje chování v případech, kdy bude riziko odhalení a potrestání nižší. Ideální podmínky pro korupci jsou tam, kde neexistují žádná pravidla, nebo pravidla jsou nejasná, vývoj nepředvídatelný, což umožňuje individuální přístup a stanovení vlastních, či upravených pravidel s pocitem, že není možné za takovéto jednání udělit sankce. Ovšem nutno podotknout, že ani dokonalá legislativa nemusí zabránit korupci. Zkorumpovaný úředník s vědomím existence nedostatků svůj úřad a funkci svým způsobem „prodává“, přičemž čeká, až se „kupec“ ozve sám, nebo iniciativa může vycházet i z jeho strany. Je si přitom plně vědom, že takové věci jsou v rozporu s dobrými mravy a na úkor společnosti, a proto vše musí probíhat utajeně, aby se tímto jednáním v očích nic netušících spolupracovníků, blízkých osob či veřejnosti neposkvrnil. Výkon veřejné správy a samosprávy nese v sobě skrytá rizika korupčního jednání. Je to dáno převážně systémem. Ve veřejných volbách dle svého nejlepšího vědomí a svědomí volíme své zástupce kandidující za určité politické strany, které svou činnost a volební kampaň potřebují financovat. A právě tehdy se naskytne příležitost pro velké společnosti zastoupené lobisty, kteří dokáží u politiků jejich zájem prosadit. Není však žádoucí, aby tyto společnosti politické strany, či přímo aktivity konkrétních politiků, financovali přímo, a proto peníze často tečou od zahraničních offshore společností s nejasnou strukturou či tajných sponzorů. Výsledkem takových jednání bývají přidělené předražené zakázky ve fiktivních výběrových řízeních nebo jednacím řízením bez uveřejnění, kdy nadhodnocená část finančních prostředků odtéká právě pro tyto účely.

Korupce, jejíž hnací silou je touha po penězích a moci, se však netýká pouze České republiky. Ne všude však dosahuje stejné úrovně. Toto je dané společenskou kulturou a korupčním prostředím. V některých vyspělých zemích je korupce spíše nahodilým jevem, oproti tomu v méně vyspělých zemích dosahuje korupce úrovně organizovaného zločinu, který prorůstá do politických stran a celého systému. J. Chmelík a Z. Tomica ve své publikaci „Korupce a úplatkářství“⁶ uvádí čtyři faktory vytvářející korupční prostředí:

- 1) **Monopolizující efekt.** Na tuto problematiku lze pohlížet ze dvou rozdílných pohledů, kdy se může vyskytnout stav, kdy na trhu existuje několik firem, které kontrolují situaci na trhu. Stát může mít zájem, aby určité činnosti v jeho prospěch vykonával pouze určitý počet těchto soukromých subjektů. Z tohoto lze dovodit, že čím větší bude počet firem zabývajících se danou problematikou, tím větší bude korupční prostředí s cílem získat státní zakázku. Oproti tomu čím bude menší počet těchto firem, opět vzniká korupční prostředí, kdy korupční praktiky mají jiný cíl než v předcházejícím případě, kdy firmy si jsou vědomi nedostatečností konkurence a činnosti jsou odváděny nekvalitně, služby a práce jsou přeplaceny, za úplatu je tolerováno nedodržení termínů apod. Tato situace nastává například v případě zakázek obchodování s vojenským materiálem, kdy sehrávají významnou roli zahraniční partneři. Pokud se při odhalování korupce vyskytuje zahraniční prvek, celá situace je ztížena tím, že je nutné zajistit dokumenty a výslechy osob formou právní pomoci do zahraničí, ovšem ne všechny státy jsou ochotny spolupracovat na dobré úrovni.
- 2) **Široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců nebo organizací.** Pokud nebudou existovat mechanismy pro kontrolu a rovnováhu nebo budou-li tyto mechanismy omezeny, vytváří se příležitost, aby úředníci tuto slabost využili ve svůj prospěch formou zneužití pravomoci za úplatu.
- 3) **Nedostatek transparentnosti.** Ta snižuje možnost kontroly. Může mít několik příčin, zejména bankovní tajemství, odborné téma, kterému rozumí pouze úzký okruh osob, problematika, kterou se zabývá pouze vyčleněná skupina osob.

---

⁶ Chmelík, J, Tomica, Z. Korupce a úplatkářství: nakladatelství LINDE PRAHA, 2011, ISBN 978-80-7201-853-6, str. 27

- 4) **Dysfunkce právního, politického, ekonomického a kulturního systému.** Oproti tomu existují kriminogenní faktory, které korupčnímu chování napomáhají:
- a) **Fungování administrativního systému.** Zejména přebujelá byrokracie, nejasnosti ohledně věcné příslušnosti, dlouhé lhůty k vyřízení žádostí občanů.
  - b) **Výše úplatku.** Jedná se zřejmě o nejrizikovější kriminogenní faktor, zejména pokud budeme vycházet z obecné teorie rčení, že „každý je úplatný, záleží pouze na okolnostech a výše nabízené částky“. Pokud bychom více a s nadsázkou o této problematice a pravdivosti rčení polemizovali, dospěli bychom k závěru, že každý z nás je potencialem pachatelem korupčního trestného činu, záleží pouze na individuálním nastavení žebříčku hodnot.
  - c) **Kvalita státní správy.** Cílem každého zdravého státu je vytvořit respektovanou, silnou a výkonnou státní správu s úředníky, kteří jsou odpovídajícím způsobem ohodnoceni.
  - d) **Kontrolní systém.** Pokud by systém kontroly nebyl důsledný a dostatečný, neměli by úředníci žádné zábrany pro korupci.
  - e) **Systém sankcí.** Jedním z preventivních opatření je výše sankce za odhalené korupční jednání. Obecně platí, že korupce se nesmí vyplatit a tresty, které za takovéto jednání hrozí, nemohou být pouze symbolické.
  - f) **Systém norem.** Je nutné vytvořit dostatečný právní systém a systém norem, které upravují fungování společnosti a činnost úředníků a veřejných činitelů. Normy musí být jasné a srozumitelné.
  - g) **Klientelismus.** V České republice je poměrně dosti rozšířen. Spočívá ve vyřizování občanských záležitostí jinak, než běžnou cestou, tedy mimo pořadí, mimo pracovní dobu, prostřednictvím známých, formou protislužby apod. Pro korupci je výrazným kriminogenním faktorem.
  - h) **Korupční tradice.** Jde o extrémní stav, kdy se korupce stává běžným jevem. Je považována za zcela normální stav, běžný způsob chování, je tedy tolerována a úplatek se běžně očekává.

- i) **Sociální chaos.** Situace sociálního chaosu nastává, pokud došlo k určitým změnám ve společnosti. Projevuje se v chodu státní správy, samosprávy, institucí i běžném životě. Příkladem sociálního chaosu v našich podmínkách jsou privatizace a restituce.
- j) **Chudoba a sociální nejistota.** Korupční jednání je způsobem kompenzace nízkých platů úředníků, nejistoty, malé perspektivy a vysokých životních nákladů.
- k) **Žebříček hodnot.** V případě, kdy cílem úředníků je maximalizovat zisk, osobní prospěch, osobní statky.
- l) **Vliv médií.** Média mají velký vliv na veřejné mínění. Zveřejněním podezřelých okolností dokáží korupčnímu jednání zamezit, ale rovněž korupční jednání i rozpoutat. Média jsou tedy obrovskou zbraní, která dokáže v očích široké veřejnosti zdiskreditovat jakoukoli osobu, ať již oprávněně, nebo na politickou objednávku. Je tedy důležité, aby média byla zcela nezávislá na mocenské struktuře, odprostila se od provládní orientace a pravdivě bez emocí podávala veřejnosti zájmové informace. Extrémní situace rovněž nastává, kdy média se za každou cenu snaží za účelem zvýšení prodejnosti tisku, sledovanosti televize či jiných důvodů uveřejnit veškeré zjištěné informace, které následně maří průběh trestního řízení tím, že informují pachatele o odhalení jednání dříve, než se podaří policii zajistit veškeré důkazní materiály, které tak pachatelé znehodnotí dříve, než se orgánům činným v trestním řízení podaří opatřit například soudní příkazy k domovním prohlídkám nebo informace o peněžních tocích výnosů z trestné činnosti a dispozičních právech k bankovním účtům.

Vývojový proces korupce lze podle Friče rozdělit do čtyř stádií⁷:

1. **Stádium náhodné korupce.** Korupce je příležitostný náhodný jev. Veřejnost nahlíží na aktéry korupčního jednání kriticky a úspěšnost jejího odhalení a potrestání je poměrně vysoká.
2. **Stádium spontánně regulované korupce.** Druhé stádium většinou nastává, pokud selhávají kontrolní mechanismy. Korupce se postupně rozšiřuje do všech oblastí,

---

⁷ FRIČ, P., a kol.: Korupce. G Plus, Praha:1999, s. 32-34

vytváří se neformální korupční normy chování a korupce se postupně mění v regulovaný sociální proces. Neefektivní postih rozšíření tohoto jevu přispívá.

3. **Stádium organizované korupce.** Četnost korupčních aktivit vede k jejich organizovanosti. Korupční prostředí je rozvinuto a uvnitř struktur se vytváří dělba práce. Postupně vzniká rozvinutý organizovaný řetězec korupčních aktivit, jehož cílem je maximalizovat zisk. Od takového organizovaného korupčního jednání se vyčleňuje další forma trestné činnosti, jako vydírání, útisk apod. Kontrolní mechanismy se stávají nefunkčními, neboť korupční prostředí proniká i do těchto mechanismů s cílem odstranit veškeré překážky. Korupční aktivity pronikají i do nejvyšších složek státní správy a politiky.
4. **Stádium systémové korupce.** Konečné a vrcholné stádium, ve kterém dochází k propojení klientské sítě (klientelismu) se státními institucemi. Korupce zasahuje celý systém státní správy, který již bez úplatků není schopen fungovat. Za účelem vtáhnout do korupčního prostředí úředníky a veřejné činitele jsou zakládány společnosti, které se na tuto činnost zaměřují a korupce je postupně podporována státem – vzniká korupční stát.

Cílem organizovaného zločinu je, formou korupce, získat rozhodující vliv na činnost státních orgánů a institucí. Pro organizovaný zločin je důležité znát kompromitující informace zájmových osob, jakož i další informace, jako způsob získávání finančních prostředků, rodinné zázemí, slabé stránky osob apod. V případě, kdy není možné použít proti těmto osobám korupční praktiky, dochází k zastrašování, popřípadě násilné trestné činnosti. Řadu informací získává organizovaný zločin pomocí úplatků a jiných protislužeb od policie a postupně tak ovlivňuje její činnost a rovněž tak i činnost justice, zejména formou „zametení“ případných trestních oznámení a tím si zajišťuje beztrestnost. Ne vždy je však možné trestní oznámení zcela zlikvidovat. Pro tyto případy jsou důležité alespoň informace o tom, že je zájmová osoba odposlouchávána, popřípadě že se chystá domovní prohlídka či prohlídka jiných prostor a pozemků, výslech klíčového svědka apod. Tímto způsobem je možné odstranit nebo znemožnit získání důležitých důkazních materiálů dříve, než se stanou součástí spisové dokumentace v trestním řízení. Pokud se policii nepodaří důkazy zajistit, nezbyvá, než věc odložit s tím, že se podezření z trestné činnosti

nepodařilo prokázat. Proto je důležité pro organizovaný zločin dosadit na zájmová místa v řadách justice a policie osoby, které jsou ochotné klíčové informace poskytnout.

5.2 Korupční rizika ve státní a veřejné správě a způsoby jejich předcházení

Aby bylo možné předcházet korupci ve státní a veřejné správě, je nutné nejprve vytyčit oblasti, ve kterých jsou vytvářeny podmínky pro nestandardní postupy. Mezi takové oblasti lze zejména zařadit:

1. **Problematika v oblasti informační bezpečnosti.** Jedná se o citlivé informace, kterými disponuje státní a veřejná správa. Týkají se obchodního styku, informací, o skutečnostech, které zvýhodňují určitý subjekt vůči druhému, informace, které se týkají veřejných zakázek apod. K úniku těchto informací dochází neodpovědným nakládáním, nedostatečným zabezpečením, ale i úmyslným jednáním osob, které s těmito přicházejí do styku.
2. **Problematika v oblasti veřejných zakázek.** Ve státní a veřejné správě se jedná o oblast, ve které je zaznamenán největší počet korupčních jednání. Jedná se zejména o přizpůsobení podmínek předem vybranému zájemci. Rámcově je tato oblast upravena v zákoně o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb., kdy zadavatelé si konkrétní podmínky upravují svými interními předpisy. Každá zakázka by měla být transparentní, zúčastněné subjekty by měly mít rovné postavení a platit by měl i zákaz diskriminace. Problémy v tomto směru vyplývají v nedostatečném nastavení kontrolních mechanismů, kdy je často složité dohledatelné, zda vůbec proběhlo výběrové řízení. Dále se často vyskytuje problém ve složení výběrové komise, do které jsou jmenováni ti členové, které jsou dostatečně loajální k osobě, která má zájem výběrové řízení ovlivnit ve prospěch určitého uchazeče, nebo sami mají osobní zájem na ovlivnění výběru. Úplatek je obvykle stanoven jako procentuální provize z objemu veřejné zakázky. Jako preventivní protikorupční opatření je vhodné v tomto směru jmenovat zcela nezávislou hodnotící komisi nebo alespoň jednoho nezávislého člena.
3. **Problematika v oblasti uzavírání smluv.** Fáze uzavírání smluv s vítězem výběrového řízení se jeví jako značně problematická. Odpovědný úředník státní či veřejné správy za úplatek uzavře v neprospěch zadavatele nevýhodnou smlouvu a to ve smyslu změn

ve smluvních podmínkách, tolerance nesplnění podmínek plynoucích ze smlouvy, změnu, respektive snížení kvalitativních či kvantitativních požadavků, snížení rozsahu plnění a zejména nedůvodné navýšení ceny zakázky. Jako vhodné protikorupční opatření se v tomto směru jeví rozdělení fází uzavření smlouvy do několika samostatných kroků a to přípravy, projednání, schválení a podpisu. Rovněž v případě větších zakázek je vhodné nechat vypracovat, popřípadě revidovat smlouvu od nezávislých právníků.

4. **Problematika v oblasti správních činností a trestání.** Tato oblast se dotýká státních orgánů i samosprávných orgánů obcí, školství, zdravotnictví, justice, policie a dalších orgánů a organizací. Mezi typické korupční jednání v tomto směru patří přednostní vyřízení správních úkonů, jako je například stavební povolení, povolení pobytu pro cizince, přijímací řízení na školy apod. Další problematickou oblastí je přestupková agenda. Ze strany odpovědných úředníků je možné záměrně a nedůvodně prodlužovat vyřízení přestupku až do doby, kdy dojde k jeho promlčení. Dále je možné ovlivnit na samou spodní hranici výši sankce, nebo lhůtu dočasného rozhodnutí o pozastavení činnosti nebo odejmutí povolení k výkonu činnosti. Jako vhodná protikorupční opatření se jeví nastavení systému avíza konce lhůty nadřazenému pracovníku v programu, ve kterém je agenda zpracovávána a důsledná kontrolní činnost.
5. **Problematika v oblasti prodeje veřejného majetku.** V době hospodářské krize v letech 2010 a 2011 si formou prodeje nepotřebného majetku zlepšovaly právnické osoby rozpočet. Korupční riziko vyplývá ve dvou oblastech prodeje majetku:
  - a) prodej majetku v rozporu se zájmy veřejnosti. V této oblasti je prodáván movitý i nemovitý majetek, který je využíván pro potřeby veřejnosti. Jedná se například o budovy či vybavení mateřských škol, domov pro seniory, ústavy starající se o postižené osoby apod.
  - b) prodej majetku za cenu, která neodpovídá skutečné odhadní ceně nebo prodej za nevýhodných smluvních podmínek. V tomto případě je cena podhodnocena oproti její skutečné hodnotě.

Společným pro obě oblasti je to, že prodej je naprosto netransparentní z důvodu manipulace s výběrovým řízením, o záměru je veřejnost informována zkráceně nebo nedostatečně, v případě movitých věcí chybí odborné vyjádření či odhad ceny znalcem.

6. **problematika v oblasti poskytování dotací a grantů.** Uvedená problematika se týká převážně centrálních orgánů státní správy, ale i dalších subjektů v případě vyhlášení cílených projektů, které jsou financovány z vlastních zdrojů s možností refinancování ze strukturálních fondů Evropské unie nebo státu. V této oblasti je relativně vysoký objem finančních prostředků. V případě operačních programů, kde jsou finanční prostředky refinancovány ze strukturálních fondů Evropské unie, finanční toky probíhají tím způsobem, že Řídící orgán operačního programu, kterým je příslušné ministerstvo, které má danou problematiku na starosti, uzavře s bankovním ústavem smluvní vztah o vytvoření a správě fondu, do kterého jsou vkládány finanční prostředky. Vše je nejprve předfinancováno z rozpočtu příslušného ministerstva a po schválení plateb se výkaz předává Ministerstvu financí, kde Platební a certifikační orgán, spadající pod Národní fond, provede takzvanou certifikaci výdajů a následně je zaslán požadavek o refinancování Evropské komisi. Tato v případě odsouhlasení dá příkaz bankovnímu ústavu k proplacení požadované částky ze strukturálních fondů EU Ministerstvu financí, které je následně předá k dispozici příslušnému ministerstvu. Závažným problémem v této oblasti je nesoulad legislativy Evropské unie s národní legislativou a absence výkladových stanovisek k jednotlivým obecným nařízením Evropské komise. V případě České republiky byl například zaznamenán rozpor, kdy zákon na podporu malého a středního podnikání stanovil Českomoravskou záruční a rozvojovou banku, a.s. jako jediný subjekt oprávněný poskytovat a spravovat finanční prostředky, které jsou předmětem dotací a grantů. Tento subjekt však do roku 2012 nebyl ve 100% vlastnictví státu, kdy minoritními akcionáři byly další komerční banky, a to ČSOB, a.s., Komerční banka, a.s. a Česká spořitelna, a.s. Bylo tedy v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách a evropskou legislativou, kdy tento bankovní ústav byl vybrán bez výběrového řízení v případě Operačního programu Podnikání a Inovace na léta 2007 - 2013, neboť došlo k diskriminaci ostatních komerčních bankovních ústavů. Problematiku transformace Českomoravskou záruční a rozvojové banky, a.s. od roku 2007, kdy započala realizace uvedeného operačního programu, nikdo neřešil a ke

zlomu došlo až na přelomu roku 2011 – 2012, kdy na zásadní nedostatky v tomto směru poukázala Evropská komise. Z tohoto důvodu a dále z důvodu neoprávněného čerpání odměn z refinancovaných finančních prostředků ze strany bankovního ústavu stanovila v podprogramu Záruka v rámci Operačního programu Podnikání a Inovace Evropská komise korekci ve výši dosahující 1,8 miliardy Kč. Problematika v poskytování dotací a grantů je značně složitá a legislativa nejednoznačná, což vytváří podmínky pro korupci.

Problematika korupčního prostředí u samospráv závisí na velikosti spravovaného regionu. Obecně platí, že čím menší je samosprávný celek, tím menší je možnost korupce, neboť v malé obci se občané znají navzájem, ví, kde starosta a zastupitelé bydlí, pracují, pokud nejsou uvolněni pro výkon na plný úvazek, jaké jsou jejich majetkové poměry, jak jsou za službu pro obec ohodnoceni a také to, jaké jsou vyvíjeny z jejich strany aktivity, za jakou cenu a jak kvalitně jsou odváděny zajišťované smluvní služby pro obec. Další věcí, která s touto problematikou souvisí, je i to, že starší generace, která je v odlehlejších obcích z větší míry zastoupena, je všímavější k aktivitám obce a zajímá se o veřejné dění. Oproti tomu u velkých územně správních celků převažuje anonymita a zájem občanů na veřejné kontrole je minimální, čímž jsou podmínky pro korupci příhodnější.

5.3 Typy korupce ve veřejné správě

Ze strany mezinárodní organizace Transparency International byly v roce 2005 vydány skripta pod názvem „Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě“, které byly v roce 2008 aktualizovány⁸. V této publikaci vytvořila uvedená organizace přehled typů a podtypů korupčního jednání ve veřejném sektoru:

- Malá administrativní korupce.
- Podplácení úředníků.
- Záměrně nepřehledná regulace, zatemňování pravidel, špatná organizace.
- Zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové činnosti veřejné správy.
- Zneužívání veřejných zdrojů

---

⁸Skripta Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě, [cit. 17.2.2015] . Dostupné on-line z World Wide Web: <http://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vzdelavani_skripta2008_1.pdf>

- Zpronevěra veřejných zdrojů.
- Nehospodárné využívání veřejných zdrojů.
- Soukromý prospěch z privatizace.
- Zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek.
- Nepotismus, klientelismus, případně “ prodej” pozic.

6. POSTUPY PŘI VYHLEDÁVÁNÍ KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

6.1 Působnost Policie České republiky

Působnost Policie České republiky je vymezena zákonem č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků. Jejím úkolem je zejména chránit bezpečnost osob, majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, jak je uvedeno v ustanovení § 2 tohoto zákona. Základním manuálem, kterým se policie při objasňování korupční trestné činnosti řídí je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Postupuje tak společně se soudem a státním zastupitelstvím z pozice orgánu činného v trestním řízení, který je definován v ustanovení § 12 odst. 1 trestního řádu. V rámci organizačního členění Policie ČR problematiku korupce zastřešuje Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, který má působnost na celém území České republiky. V tomto útvaru je začleněn i odbor metodiky a mezinárodní spolupráce, který zajišťuje školení a spolupráci se zahraničními subjekty. Útvar vede trestní řízení u nejzávažnějších forem hospodářské kriminality, daňové kriminality, korupce a v oblasti ochrany zájmů Evropské unie. Nižší složky organizační struktury Policie České republiky, kterými jsou krajské a okresní útvary Služby kriminální policie a vyšetřování, vedou trestní řízení ve fázi prověřování a vyšetřování u méně závažné trestné činnosti.

Konkrétní úkoly Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování vymezuje Pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 ze dne 28.5.2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení. Jedná se o šetření, prověřování a vyšetřování zejména těchto forem trestné činnosti:

- úmyslných trestných činů, k jejichž doзору je příslušné vrchní státní zastupitelství⁹, s výjimkou trestných činů uvedených v části druhé, hlavě VI, díl 1 trestního zákoníku,
- trestných činů:
  - které odhalí vlastním šetřením, pokud nerozhodne o jejich postoupení dle místní a věcné příslušnosti jinému policejnímu orgánu,
  - které převezme na základě rozhodnutí ředitele útvaru po předchozím souhlasu věcně a místně příslušného policejního orgánu, nebo
  - které byly přikázány rozhodnutím nadřízeného vedoucího pracovníka nebo státního zástupce,
- trestných činů spáchaných v souvislosti s výkonem pravomoci
  - ústavních činitelů, včetně soudců a státních zástupců,
  - představitelů ústředních orgánů státní správy (v postavení ministra, náměstka ministra, ředitele úřadu a jeho zástupce), které odhalí vlastním šetřením, nebo jsou mu předány útvarem s územně vymezenou působností, nebo jiným útvarem s celostátní působností,
  - představitelů územní samosprávy krajů v postavení hejtmána a jeho náměstka, které odhalí vlastním šetřením, nebo jsou mu předány útvarem s územně vymezenou působností, nebo jiným útvarem s celostátní působností,
- trestných činů spáchaných v souvislosti s legalizací výnosů z trestných činů a provádění úkonů v souvislosti s činností Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování jako Úřadu pro vyhledávání majetku z trestné činnosti na území České republiky¹⁰.

Dále Útvar zajišťuje metodickou a odbornou pomoc ostatním policejním orgánům v trestních věcech spadajících do působnosti útvaru.

---

⁹ § 15 odst. 1 vyhl. č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění změn daných vyhláškou č. 4/2014 Sb., ze dne 24.1.2014

¹⁰ Rozhodnutí Rady 2007/845/SVV, o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiném majetku v souvislosti s trestnou činností

6.2 Získávání poznatků o trestné činnosti

Hlavní činností Služby kriminální policie a vyšetřování je vlastní vyhledávání poznatků o možném korupčním jednání. Poznatky získává ze zájmového prostředí za využití zákonných prostředků a postupů uvedených v zákoně o policii z vlastní iniciativy. V případě zjištění skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, je policista povinen vše řádně zadokumentovat a následně postupovat dle jednotlivých ustanovení trestního řádu. Jak již bylo výše uvedeno, policisté získávají poznatky v zájmovém prostředí. Tímto pojmem se na základě výkladu zákona o policii rozumí prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům.¹¹ Policista tuto činnost vykonává tím způsobem, kdy aktivně vyhledává, dokumentuje a vyhodnocuje poznatky o zájmovém prostředí a osobách v něm se pohybujících, přičemž zastírá skutečný účel své činnosti. Policista je dále oprávněn využívat při své činnosti podpůrné operativně pátrací prostředky¹², mezi které patří:

- a) **informátor** (upraveno Závazným pokynem policejního prezidenta (dále jen ZP PP) č. 181/2011, o využívání informátorů)
- b) **krycí prostředky** (upraveno ZP PP č. 25/2013, o krycích prostředcích, ZP PP č. 196/2008, o vyžadování, používání, ochraně a evidenci krycích dokladů, ve znění ZP PP č. 105/2011, P ŘÚ č. 12/2013 k evidenci, používání a ochraně krycích dokladů, ve znění P ŘÚ č. 23/2013)
- c) **zabezpečovací technika** (upraveno ZP PP č. 16/2009, kterým se upravuje jednotný postup příslušníků PČR při vyžadování použití zabezpečovací techniky a ZP PP č. 17/2009, kterým se upravuje postup specializovaných pracovišť při použití zabezpečovací techniky)
- d) **zvláštní finanční prostředky** (upraveno Nařízením Ministra vnitra (dále jen NMV) č. 38/2012, o nakládání se zvláštními finančními prostředky, ve znění NMV č. 29/2013).

---

¹¹ § 70 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, v platném znění

¹² § 70 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, v platném znění

Shora uvedené podpůrné operativně pátrací prostředky lze použít jak ve stádiu získávání poznatku o trestné činnosti, předcházení trestné činnosti, ale i v průběhu vedeného trestního řízení nebo při plnění úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv¹³.

Postup oprávněných policistů při získávání poznatků o trestné činnosti převážně utajovaným způsobem a při používání příslušných prostředků operativně pátrací činnosti v souvislosti s předcházením trestným činům, vyhledáváním, odhalováním, objasňováním a dokumentováním skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a v souvislosti s plněním úkolů policejních orgánů v trestním řízení, se nazývá operativně pátrací činnost, která je upravena interními akty řízení.¹⁴ Prostředky operativně pátrací činnosti, které oprávněný policista při této činnosti využívá, je nutné chránit operativní legendou, operativní kombinací či za využití informačních systémů¹⁵ před vyzrazením nebo narušením.

Operativní legendou se rozumí hodnověrně působící smyšlené podání s vhodně zařazenými pravdivými prvky navazujícími na přirozeně vzniklou situaci.

Operativní kombinací se rozumí zpravidla několik účelově a časově navazujících opatření, která jsou za využití přirozeně vzniklé situace a vhodné operativní legendy cílevědomě zaměřena na zjištění významných skutečností souvisejících s trestnou činností, vedeným operativním rozpracováním nebo trestním řízením, případně na vytvoření vhodné situace k ochraně osoby¹⁶.

Operativním rozpracováním se rozumí část operativně pátrací činnosti vykonávaná oprávněným policistou jako převážně utajený proces získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků, cílem je získání dostatečných podkladů pro zahájení úkonů trestního řízení¹⁷.

---

¹³ Příkladem je Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na straně jedné a jejích členskými státy na straně druhé, publikováno pod č. 7/1995 Sb.

¹⁴ ZP PP č. 190/2008 o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, ve znění ZP PP č. 85/2010

¹⁵ ZP PP č. 192/2008 o inf. systému BLOKACE

¹⁶ Čl. 3 odst. 2 ZP PP č. 190/2008

¹⁷ Čl. 1 písm. e) ZP PP č. 190/2008

6.3. Průběh operativně pátrací činnosti

Jsou-li dány podmínky pro zahájení operativního rozpracování, zakládá oprávněný policista kriminální spis¹⁸, konkrétní administrativní postup je upraven interními akty.¹⁹ Pokud byly v rámci operativně pátrací činnosti zjištěny využitelné informace, je oprávněný policista povinen o tomto zpracovat úřední záznam, nemusí však uvádět údaje, které směřují k identifikaci zdroje. Pokud zjištěné skutečnosti neobsahují utajované informace, vše je zpracováváno v jednotném informačním systému Evidence trestní řízení (IS ETR). V případě, že vypracovaný úřední záznam obsahuje utajované informace, je nutné postupovat v souladu se zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti. Pokud je nutné získávat informace z rizikového prostředí, je vykonávána tato činnost z pravidla dvojicí policistů a to skrytě pod vhodnou legendou. Obecně platí, že v rizikovém prostředí může oprávněný policista zahájit operativně pátrací činnost po předchozím souhlasu přímého nadřízeného, přičemž souhlas se vydává písemně, pouze v případech neodkladných a naléhavých případů je možné udělit souhlas i telefonicky, o čemž přímý nadřízený dodatečně vyhotoví úřední záznam. Konkrétní postup je zpravidla stanoven v příslušném nařízení (pokynu) ředitele příslušného útvaru. V případech, kdy je využívána činnost informátora, je oprávněný policista povinen postupovat dle Závazného pokynu policejního prezidenta č. 181/2011. Podle článku 1 tohoto interního aktu se informátorem rozumí fyzická osoba, která dovršila věk rozhodný pro vznik trestní odpovědnosti (§ 25 zák. č. 40/2009 Sb, trestní zákoník – kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný), a která poskytuje příslušníkům Policie České republiky informace nebo služby při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti²⁰, v souvislosti s trestním řízením²¹ a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby²², tyto informace a služby poskytuje takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s Policií České republiky. Skutečnost, že konkrétní informátor poskytuje policii informace nebo služby je

---

¹⁸ Čl. 1 písm. f) ZPPP č. 190/2008

¹⁹ ZP PP č. 190/2008.

²⁰ § 69 a 70 zákona č. 273/2008 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků

²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže

²² § 50 zákona č. 273/2008 Sb.

utajovanou informací²³. Dle čl. 2 odst. 4 ZP PP č. 181/2011 může znát totožnost informátora pouze:

- a) řídicí policista (policista, který informátora využívá a řídí v souladu s právními předpisy a interními akty řízení), případně další oprávněný policista (čl. 14 odst. 3 ZP PP č. 181/2011)
- b) přímý nadřízený řídicího policisty
- c) vedoucí policista oprávněného útvaru, ve kterém je řídicí policista zařazen.

Jestliže to okolnosti vyžadují, může být s totožností informátora seznámen rovněž:

- a) policista, který rozhoduje o postupu podle odst. 9 nebo tento postup schvaluje,
- b) policista zajišťující koordinaci využívání informátora podle čl. 12 odst. 1,
- c) jiná osoba – orgán činný v trestním řízení²⁴, pokud
  1. je řídicí policista pohřešovaný nebo zemřel a jeho pohřešování či úmrtí může mít souvislost s využíváním informátora, nebo
  2. bylo zahájeno trestní stíhání²⁵ řídicího policisty pro trestný čin spáchaný v souvislosti s využíváním informátora.

Přímý nadřízený řídicího policisty provádí kontrolu účelného a hospodárného využívání informátora při schválení žádosti o poskytnutí zvláštních finančních prostředků, pokud je k tomuto schválení oprávněn, v odůvodněných případech přítomností na schůzkách řídicího policisty s informátorem, nahlížením do svazku informátora²⁶.

Dle čl. 14 odst. 3 ZP PP č. 181/2011 může policie poskytnout informátorovi ochranu za podmínek stanovených právním předpisem²⁷ a při dodržení postupu podle interního aktu řízení²⁸.

Spolehlivost informátora nebo zdroje operativně pátrací činnosti se hodnotí následujícím způsobem:

---

²³ § 2 písm. a) a § 4 písm. c) a d) zák. č. 412/2005 Sb.

²⁴ § 12 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb.

²⁵ § 160 zákona č. 141/1961 Sb.

²⁶ Čl. 13 odst. 3 ZP PP č. 181/2011

²⁷ Např. zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s tr. řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 50 a 66 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb.

²⁸ Např. ZP PP č. 107/2010 o zpracování osobních údajů při provádění evidenční ochrany osob, ZP PP č. 11/2011, o provádění krátkodobé ochrany

- a) A- „spolehlivý“, pokud jsou všechny jeho informace pravdivé a přesné a informátor plní uložené úkoly (pokyny),
- b) B-„obvykle spolehlivý“, pokud je většina jeho informací pravdivá a přesná a informátor nemá vždy možnost splnit uložené úkoly (pokyny),
- c) C-„částečně nespolehlivý“, pokud jsou pouze některé jeho informace pravdivé a přesné a informátor nemá většinou možnost splnit uložené úkoly (pokyny),
- d) D-„nespolehlivý“, pokud jsou jeho informace nepravdivé a zkreslené a informátor neplní uložené úkoly (pokyny).

Stupeň věrohodnosti poskytnuté informace se vyjadřuje označením:

- a) 1 - „pravdivá“, pokud odpovídá zjištěným souvislostem, je logická a je potvrzena jiným zdrojem informací,
- b) 2 - „pravděpodobná“, pokud odpovídá zjištěným souvislostem a je logická,
- c) 3 - „nepravděpodobná“, pokud zcela neodpovídá zjištěným souvislostem nebo není logická, současně nelze zcela vyloučit její pravdivost,
- d) 4 – „nelze posoudit“, pokud k ní chybí srovnávací údaje²⁹.

6.4 Informace získaná na základě trestního oznámení či podání

Podání nebo samotné trestní oznámení patří mezi nejčastější způsob zjištění korupčního jednání. Podání a jeho náležitosti obecně upravuje ustanovení § 59 tr. řádu. Posuzuje se vždy podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno. Lze je učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem. Ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, uvede současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání. V přípravném řízení sepisují podání ústně do protokolu policejní orgány a okresní státní zastupitelství; v řízení před soudem je sepisují okresní soudy. Jsou-li pro to důležité důvody, mohou je výjimečně sepsat i státní zastupitelství a soudy vyššího stupně. Ústně do protokolu nelze podat dovolání.³⁰ Jak má policejní orgán postupovat po obdržení trestního oznámení či jiného podnětu je stanoveno v interním aktu – čl. 31 Pokynu policejního

²⁹ Čl. 13 odst. 1 P ŘÚ č. 68/2011

³⁰ § 59 odst. 3 trestního řádu

prezidenta č. 103/2013. Podle tohoto ustanovení podání, která nejsou trestními oznámeními, se vyřizují podle povahy věci, nejčastěji postoupením příslušnému orgánu. Oznamovatel se však o provedeném opatření vyrozumí, to neplatí, pokud se práva na vyrozumění, po řádném poučení, vzdal. Za trestní oznámení nelze zařadit zejména:

- a) podání, která ani po případném doplnění neobsahují údaje, z nichž lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, ač oznamovatel tvrdí, že jde o trestní oznámení nebo je tak výslovně označil,
- b) řádné a mimořádné opravné prostředky podle trestního řádu nebo podněty k jejich uplatnění,
- c) stížnosti na průtahy při plnění úkolů policejního orgánu, nebo nespokojenost s jeho postupem,
- d) podání, jimiž se podatel domáhá nároků, jež by mohl nebo již bezvýsledně uplatnil v občanském soudním řízení nebo jiném řízení,
- e) podání pouze vyjadřující nespokojenost oznamovatele s postupem či rozhodnutím soudu nebo jiného státního orgánu³¹.

V případě, že trestní oznámení splňuje stanovené náležitosti, posoudí policejní orgán důvodnost zahájení úkonů v trestním řízení k objasnění a prověření věci³² nebo věc předá jinému příslušnému policejnímu orgánu anebo věc odevzdá. Pokud je shledáno důvodným předat věc příslušnému orgánu z důvodu věcné nebo místní příslušnosti, avšak skutkový stav vyžaduje provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů³³, zahájí policejní orgán úkony trestního řízení, provede nezbytné úkony a věc poté neprodleně předá věcně nebo místně příslušnému policejnímu orgánu. Neodkladnost nebo neopakovatelnost musí být vždy uvedena v protokolu o takovém to úkonu, včetně konkrétních důvodů. Policejní orgán je dle čl. 30 odst. 1 Pokynu policejního prezidenta č. 103/2013 povinen převzít osobní, telefonické, písemné nebo jinak učiněné oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a bezodkladně učinit opatření k zamezení pokračování trestné činnosti k jejímu předcházení a k dalšímu řízení ve věci. Podle odstavce 2 čl. 30

---

³¹ Čl. 31 odst. 2 P PP č. 103/2013

³² § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb.

³³ § 160 odst. 3 a 4 zákona č. 141/1961 Sb.

výše uvedeného P PP policejní orgán sepíše protokol o trestním oznámení³⁴ bezprostředně poté, co provede nebo zajistí provedení nezbytných úkonů a opatření bez ohledu na věcnou či místní příslušnost (čl. 30 odst. 3). Protokol o trestním oznámení policejní orgán sepíše také tehdy, jestliže oznamovatel podá trestní oznámení ústně a na jeho podkladě nelze ihned provést úkon k získávání poznatků a důkazů o trestném činu a ke zjištění pachatele (např. ohledání, zadržení podezřelého). V protokolu o trestním oznámení poznamená poučení oznamovatele o odpovědnosti za vědomé uvedení nepravdivých údajů³⁵ a oznamovatel vyslechne. Cílem výslechu je potvrdit nebo vyvrátit existenci skutečností uvedených v trestním oznámení a získat poznatky potřebné pro rozhodnutí o dalším postupu. Je-li oznamovatel poškozeným nebo jeho zmocněncem, vyslechne se též k tomu, zda navrhuje, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit způsobenou škodu³⁶. Předá-li oznamovatel policejnímu orgánu některý z listinných nebo věcných důkazů, poznamená to do protokolu o trestním oznámení, kde uvede, o jaké důkazy se jedná. Oznamovateli vydá potvrzení o jejich převzetí, které může nahradit stejnopisem protokolu o trestním oznámení. Je-li oznamovatel poškozeným nebo jeho zmocněncem, vyslechne se též k tomu, zda navrhuje, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit způsobenou škodu³⁷. Do protokolu, kterým může být jednak protokol o trestním oznámení, popřípadě úřední záznam o podaném vysvětlení dle ustanovení § 158 odst. 6 tr. řádu se poznamená, že byl oznamovatel poučen o právu žádat vyrozumění o učiněných opatřeních ve věci, v níž podal trestní oznámení. Prohlásí-li oznamovatel do protokolu výslovně, že svého práva využívá, policejní orgán jej do jednoho měsíce po podání trestního oznámení odpovídajícím způsobem vyrozumí.³⁸

Policejní orgán je tedy při odhalování, prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů je povinen:

1. přijímat podání (podněty a trestní oznámení, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání korupčního trestného činu a ty náležitě prošetřit³⁹
2. oznamovatele vyslechnout.⁴⁰

³⁴ § 59 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb.

³⁵ Např. § 181, 184, 345 a 366 zákona č. 40/2009 Sb.

³⁶ § 43 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb.

³⁷ § 43 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb.

³⁸ Čl. 30, odst. 5 P PP č. 103/2013

³⁹ § 158 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Obsahem výslechu by mělo být zodpovězení na sedm kriminalistických otázek a to:

- a) **kdy** se stala událost, která je předmětem trestního oznámení (časové hledisko z důvodu posouzení případného promlčení)
- b) **kde** se tato událost odehrála nebo může dojít ke spáchání činu (určení místa spáchání trestného činu z důvodu učinění potřebných opatření a stanovení místní příslušnosti)
- c) **kdo** je osobou, popřípadě osobami, na které je oznámení podáváno
- d) **co** je podstatou trestního oznámení (k předmětu oznámení, nutné pro stanovení právní kvalifikace)
- e) **jak** nebo jakým způsobem došlo nebo dohází ke spáchání trestného činu a jakými důkazy může oznamovatel svá tvrzení podepřít
- f) **čím**, nebo jakými prostředky byla nebo je trestná činnost páchána
- g) **proč**, tedy co je důvodem (motivem) páchání trestné činnosti

Pokud oznamovatel disponuje podrobnějšími informacemi, tak je rovněž důležité zjistit co nejvíce:

- h) k osobním poměrům toho, na něhož se oznámení podává
- i) k výši prospěchu, který měla osoba, na niž je oznámení podáváno, získat (eventuálně k výši způsobené škody)

Policejní orgány organizují svou činnost tak, aby účinně přispívaly k včasnosti a důvodnosti trestního stíhání.⁴¹

V podstatě mohou nastat tři případy, kdy se policii dostane informace o korupčním jednání. Ideální situace nastává, kdy je podáno oznámení v době, kdy ještě ke spáchání trestného činu nedošlo, jsou známy informace k osobě pachatelů, místu, kde se má událost odehrát a je dostatek času k tomu, aby mohly být učiněna veškerá opatření

---

⁴⁰ Protokol o trestním oznámení, popřípadě úřední záznam o podaném vysvětlení. Oba protokoly jsou součástí interního elektronického systému vedení trestních spisů (ETR)

⁴¹ § 157 trestního řádu

k zadokumentování tohoto jednání. Proto je důležité oznamovatele detailně vyslechnout, aby bylo možné zjistit veškeré možné informace a tím zajistit důkazy, které mohou být následně procesně použity. Další situace může nastat, kdy je korupční jednání oznámeno v době, kdy právě probíhá. I v tomto případě platí, že je nutné oznamovatele detailně vyslechnout, zejména jeli oznamovatelem tím, kdo má být podplacen. Je velmi důležité připravit v co nejkratší možné době důkazní prostředky. V úvahu přichází sledování osob a věcí, předstíraný převod a odposlech a záznam telekomunikačního provozu, kterými se budeme zabývat později. Pokud by měl oznamovatel i nadále spolupracovat, je nutné mu předestřít předpokládaný postup policejního orgánu, kdy je velice důležité, aby oznamovatel v případě dalšího kontaktu s podezřelým nepřešel do aktivní role, kdy by jednání mohlo být následně obhajobou označeno jako cílená provokace. Ve většině případů se policejní orgán dozvídá o korupčním jednání až poté, co k němu došlo. Možnost zajistit relevantní důkazy je tak značně ztížena. Obecně platí, a to nejen pro korupční trestnou činnost, že čím dříve má policejní orgán důležité informace, tím pravděpodobnější je úspěšné zajištění důkazů, zjištění a odsouzení pachatele.

6.5 Kategorie podnětů s podezřením na korupční jednání

- a) první kategorií jsou výsledky operativně pátrací činnosti. Jakým způsobem a jakými prostředky lze informace získat, bylo již uvedeno výše. Není však vždy pravidlem, aby prvotní podnět byl získán operativně pátrací činností. V některých případech mohou sehrát důležitou roli investigativní novináři. Jejich snahou je však celou záležitost co nejdříve medializovat a tím zvýšit prodejnost tisku, pro který pracují, nebo zvýšit sledovanost televizní stanice. Nemají povinnost svůj zdroj zveřejnit, a to ani orgánům činným v trestním řízení. Získání informace dokáží náležitě ocenit a jejich zdroji nehrozí žádné nebezpečí za neoznámení trestného činu v případě, kdy uplynulo od spáchání již delší časové období⁴². Policie musí na takovou medializovanou zprávu bezprostředně reagovat, přičemž neuvedení zdroje často ztěžuje nebo dokonce znemožňuje zajistit potřebné důkazy. Investigativní novináři často nemají zájem s policií spolupracovat a jsou si plně vědomi, že zveřejněním dostupných informací mohou zmařit zajištění relevantních důkazů, neboť pachatelé dříve, než policie může

---

⁴² § 368 odst. 1 tr. zákoníku zařazuje trestné činy přijetí úplatku a podplácení do kategorie trestných činů, kde platí bez odkladu oznamovací povinnost. Její nesplnění stanovuje trestní odpovědnost.

vyřídít formální náležitosti k zajištění například příkazu k domovní prohlídce či prohlídce jiných prostor a pozemků odstraní důkazy. Rovněž se v těchto případech mívá účinkem i nasazení odposlechů, neboť pachatelé si jsou dobře vědomi, že policie na základě zákonného ustanovení může nasadit i toto opatření. Novináři tak jednájí zcela beztrestně, neboť ji toto zákon umožňuje⁴³. Jejich cílem, na rozdíl od policie, je informace co nejdříve zveřejnit. Policie je povinna nejprve věc náležitě prošetřit a zajistit důkazy, přičemž trestní řízení ve fázi prověřování⁴⁴ je neveřejné a podrobnější tiskové zprávy jsou vydávány až v době, kdy jsou vyčerpány dostupné možnosti dokumentace případu, tedy většinou až po zahájení trestního stíhání.

- b) Podněty orgánů provádějících kontrolu. V souvislosti s hospodařením s finančními prostředky státu je prováděna finanční kontrola, která je zaměřena především na finanční toky mezi orgány veřejné správy a příjemci finančních podpor a vztahy uvnitř orgánů veřejné správy. Pokud takovou finanční kontrolou jsou zjištěny závažné nedostatky s podezřením, že mohlo jedním konkrétních zodpovědných osob dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu, je nadřízený orgán vykonávající dohled povinen z úřední povinnosti věc oznámit orgánům činným v trestním řízení.
- c) Podněty firem. V tomto případě se jedná zpravidla o subjekt, který byl korupčním jednáním poškozen. Může se jednat o situaci, kdy oznamovatel se snaží prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení upozornit na nečinnost institucí veřejné správy nebo získat informace o konkurenci, kterou má v úmyslu znevěrohodnit. Je proto důležité věnovat náležitou pozornost výslechu oznamovatele a další šetření vést jak ve smyslu prověření skutečného úmyslu oznamovatele, tak i k podstatě jeho oznámení.
- d) Oznámení občanů. Tuto kategorii je možné rozdělit na oznámení občanů zastoupených právním zástupcem a běžné oznámení, které často bývá nekonkrétní, nekvalifikované, podané anonymně pod smyšleným jménem, nebo vůbec nepodepsané. Obsahem takových oznámení jsou často pouhé domněnky a spekulace, neodkazuje se na žádné konkrétní skutečnosti, na základě kterých by bylo důvodné zahájit úkony trestního

---

⁴³ § 16 zákona č. 46/2000 Sb., zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

⁴⁴ Prověřování je fáze trestního řízení, která začíná zahájením úkonů v trestním řízení a končí odložením věci v případě, že podezření se nepodařilo prokázat, nebo zahájením trestního stíhání v případě, kdy je dostatečně prokázáno, že trestný čin se stal a spáchala ho konkrétní osoba.

řízení. Oproti tomu první uvedená kategorie obsahuje formality podání, avšak ne zřídka je takto činěno pouze ze zjištěných důvodů s vědomím právního zástupce, že popsání jednání zřejmě nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu, a proto v oznámení uvádí takové domněnky a spekulace, které nelze předem vyvrátit a orgánům činným v trestním řízení nezbývá nic jiného, než se danou problematikou zabývat. Důvodem takového jednání je to, že policie tak zcela zdarma může obstarat v rámci prověřování potřebné informace a dokumenty, které mohou být využity k uplatnění nároku poškozeného na náhradu škody při vedeném občanskoprávním řízení u soudu. Oznamovatel následně coby oprávněná osoba k nahlížení do spisu⁴⁵ si opatří kopie těchto dokumentů, které využije ke sledovanému účelu. Policie je tak často nadměrně zatěžována záležitostmi, které jí nepřísluší.

6.6. Další zdroje informací

Informace je možné získat i z dalších zdrojů, než je uvedeno výše a to zejména:

- z interních evidencí policie
- z evidencí veřejně přístupných (například obchodní rejstřík, katastr nemovitostí, živnostenský rejstřík, apod.)
- z veřejně dostupných zdrojů v síti Internet
- z listin a dokumentů vyžádaných od úřadů veřejné správy a firem
- z podaných vysvětlení ve smyslu ustanovení od fyzických osob, a to jednak podle zákona o policii, případně podle konkrétních ustanovení trestního řádu (např. § 158 odst. 6 tr. řádu)

Oběcně je nutné zjistit veškeré dostupné informace ke skutkovým okolnostem daného případu a osobě pachatele, zejména:

- prověřit, zda-li existují svědci, kteří by mohli podat potřebné vysvětlení ke skutečnostem, které jsou důležité pro řádné objasnění případu
- zjistit, kde se podezřelý zdržuje a ukládá si důležité dokumenty, které by mohly být použity jako důkaz (pro případné provedení prohlídek)

---

⁴⁵ § 65 trestního řádu

- zda-li, kde a jak využívá podezřelý výpočetní techniku, kde by mohly být uchovány důležité informace
- zjištění způsobu a místa vedení účetnictví (zejména pokud se trestná činnost týká veřejných zakázek a účetnictví bude nutné zajistit pro potřeby trestního řízení)
- zjištění veškerých vazeb podezřelých osob a firem, které v trestní věci figurují včetně finančních toků, které mezi těmito probíhaly
- pro potřeby zajištění výnosu z trestné činnosti je rovněž nutné zjistit majetkové poměry podezřelých osob a jejich nejbližších příbuzných, na které by výnosy z trestné činnosti mohly být převedeny

6.7 Typické stopy v korupční trestné činnosti

Stopy korupční trestné činnosti jsou totožné se stopami, které lze zajistit i u jiných trestných činů. Jedná se obvykle o tyto stopy:

- a) věcné důkazy (různé předměty, finanční hotovost)
- b) paměťové stopy, neboli stopy ve vědomí lidí (zajišťují se provedením výslechu osob, které s tímto druhem stop disponují). Důležitou roli při zajišťování těchto stop hraje čas. Obecně platí, že čím silnější zážitek při vnímání zájmové události osoba prožívala, tím déle se paměťová stopa uchová.
- c) stopy v listinné nebo elektronické podobě (jedná se smlouvy, daňové doklady, daňová přiznání, úřední a obchodní korespondence, účetní audity, bankovní výpisy apod.). Můžeme zajistit in natura, nebo pořídit ověřené kopie. Pro hodnocení důkazu je podstatné, aby listina byla v originální podobě a byla nepoškozená. V případě pochybností, zda-li s listinou disponovala podezřelá osoba, je možné z originálů písemností nechat sejmout otisky prstů. V tomto případě je důležité, aby při zajišťování těchto stop byly použity rukavice. Před soudem se důkaz z listinné stopy provádí jejím přečtením či ohledáním.

Opět obecně platí, že stopy je nutné zajišťovat včas a v souladu s trestním řádem. Pachatel, který získá výnos z trestné činnosti, se snaží o jeho legalizaci a dokonané „zametení stop“ a to tím způsobem, že například získané finanční prostředky vyměňuje za jiné bankovky, přeposílá finanční prostředky na jiné účty, převádí majetek na rodinné příslušníky či jiné zainteresované osoby apod.

7. ZAHÁJENÍ ÚKONŮ TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Jestliže policejní orgán zjistí na základě vlastních poznatků, trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, je povinen na základě ustanovení § 158 odst. 3 tr. řádu neprodleně sepsat záznam o zahájení úkonů trestního řízení. V tomto záznamu uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje a způsob, jakým se o nich dozvěděl. Opis záznamu, ve smyslu uvedeného paragrafu, zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, policejní orgán záznam sepíše po provedení potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů.⁴⁶ Definice neodkladného a neopakovatelného úkonu je uvedena v ustanovení § 160 odst. 4 tr. řádu. Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován. K objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, pak opatřuje policejní orgán další potřebné podklady a nezbytná vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu.⁴⁷ Jak tedy vyplývá z tohoto ustanovení, sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení je vymezen počátek přípravného trestního řízení. Pokud jsou provedeny před sepsání uvedeného záznamu neodkladné a neopakovatelné úkony, nezbavuje to policejní orgán povinnosti, aby záznam o zahájení úkonů v trestním řízení dodatečně vypracoval. Hlavní funkcí záznamu o zahájení úkonů trestního řízení k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, sepsovaného podle ust. § 158 odst. 3 věty první tr. řádu, je funkce informační. Iniciační funkce je spojena především se samotnými úkony trestního řízení, které je policejní orgán povinen zahájit ihned, jakmile je dáno odůvodněné, tedy objektivně zjištěnými (existujícími) skutečnostmi podložené podezření, že byl spáchán trestný čin, a že tento čin by (pokud by byl následně prokázán) mohl být trestným činem, ledaže zákon

---

⁴⁶ § 158 odst. 3 trestního řádu

⁴⁷ § 158 odst. 3 trestního řádu

stanoví výslovně výjimku.⁴⁸ Ve fázi, kdy je záznam o zahájení úkonů trestního řízení vypracován, nemá ve většině případů policejní orgán dostatek informací, aby mohl uvést vyčerpávajícím způsobem veškeré skutkové okolnosti a informace, které vedly k jejich zahájení. Zákon proto neklade žádné zásadní nároky na obsah tohoto dokumentu, pouze stanovuje, že záznam musí obsahovat popis skutkových okolností a způsobu, jakým se o nich dozvěděl. Z ověřené praxe postačuje, když policejní orgán například uvede, že dané skutečnosti zjistil z důvěryhodného zdroje s odkazem na operativně pátrací činnost dle zákona o policii, popřípadě na základě oznámení konkrétní osoby. Smyslem předmětného záznamu je tedy dát zákonným způsobem najevo, že policejní orgán má důvodné podezření ze spáchání trestného činu a z tohoto důvodu oficiálně zahajuje trestní řízení, ve kterém budou probíhat úkony směřující k řádnému objasnění, zadokumentování a stanovení dalšího postupu v souladu s trestním řádem. Sepsáním záznamu je rovněž určena doba, kdy začíná běžet zákonem stanovená lhůta ke skončení prověřování, kterou je však možné s odůvodněním prodlužovat.⁴⁹ Záznam o zahájení úkonů v trestním řízení bývá zpravidla společně s trestním oznámením či podnětem, který k jeho sepsání vedl prvním dokumentem vedeného trestního spisu. Postup při vytváření trestního spisu je upraven interními akty. Spis je veden jednak v analogové (písemné) podobě a podobě digitální. Součástí spisové dokumentace jsou i písemné pomocné materiály.

---

⁴⁸ Výkladové stanovisko NSZ 1 SL 713/2011 ze dne 2.2.2012, které vychází z výkl. stanoviska č. 13/2003 Sb. v.s. NSZ k postupu státního zástupce ve vztahu k záznamu o zahájení úkonů trestního řízení

⁴⁹ § 159 tr. řádu

8. VYBRANÉ POSTUPY PŘI PROVĚŘOVÁNÍ A VYŠETŘOVÁNÍ KORUPČNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI

8.1 Operativně pátrací prostředky

V rámci prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti patří mezi typické úkony:

8.1.1 Předstíraný převod.

Tento institut je zakotven v § 158c tr. řádu, postup policejního orgánu je interně upraven ZP PP č. 197/2008. Předstíraný převod bývá použit v případech, kdy osoba, po které byl úplatek žádán, věc bezprostředně oznámí orgánům činných v trestním řízení. Je velice důležité, aby tato spolupracující osoba nepřešla do aktivního jednání, tedy v rámci své role nepřevzala iniciativu a úplatek nenabízela, pokud by žádající přestal být aktivní. Činnosti související s předáním úplatku by za normálních okolností naplňovaly skutkovou podstatu trestného činu⁵⁰, avšak pokud je postupováno v souladu se zákonem, jedná se o výkon práva, který vylučuje protiprávnost takového jednání. Osoba, která tedy za těchto okolností úplatek předává, nemusí mít obavy z trestního postihu. Nejčastějším předmětem úplatku jsou peníze, které se tedy stávají předmětem předstíraného převodu. Peníze však nejsou jediným předmětem, se kterým lze takto nakládat. Je možné převádět například také nemovitosti. Uvedený paragraf definuje předstíraný převod jako předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřípustné, která pochází z trestného činu, což je případ korupčního jednání, nebo která je určena ke spáchání trestného činu. K naplnění skutkové podstaty trestných činů úplatkářství postačuje již samotná nabídka úplatku, nebylo by tedy nutné uskutečnit samotné předání. Tento institut se však využívá zejména v případě, kdy z oznámení oslovené osoby jednoznačně nevyplývají skutečnosti, na základě kterých by bylo možné trestní stíhání zahájit. Mohou tedy nastat případy, kdy oznamovatel působí nevěrohodně, jedná se pouze o tvrzení proti tvrzení, nebo které nelze ničím jiným potvrdit či zadokumentovat. Ustanovení o předstíraném převodu vyžaduje, aby byl uskutečněn pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Od této podmínky lze však ustoupit v případě, že věc nesnese odkladu, což velmi často nastává

---

⁵⁰ § 13 trestního zákoníku

u případů korupce, kdy se policejní orgán podstatné skutečnosti dozví až v průběhu jednání. Nebylo by tedy možné předběžný písemný souhlas předem opatřit. V tomto případě je však policejní orgán povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci⁵¹. Zákon tedy vyžaduje, aby od počátku byl s předstíraným převodem srozuměn dozorující státní zástupce, který bude dohlížet na zákonnost celého procesu. Pokud předmětem předstíraného převodu je věc, se kterou disponuje policejní útvar, je oprávněný policista povinen zajistit dokumentaci nebo označení věci tak, aby mohla být následně ztotožněna, pokud je to možné s ohledem na zachování utajení operativně pátrací činnosti. V případě finanční hotovosti je nutné zadokumentovat počet bankovek a jejich čísla, nominální hodnotu, popřípadě bankovky opatřit identifikačními prostředky, například prostředky, které lze identifikovat pod UV lampou. Osobu, která s bankovkami disponovala, je tak možné za pomoci techniky lehce identifikovat. Komplikace nastává, pokud označené obdržené finanční prostředky bezprostředně uloží osoba, které byly předány do bankovního ústavu, kdy je nutné hotovost zajistit dříve, než bude smíchána s ostatní finanční hotovostí. Postup při této činnosti je ve většině případů spojen s dalšími kriminalistickými metodami, zejména sledováním osob a věcí. Provádění předstíraného převodu je následně ukončeno, pokud:

- byly vyčerpány již všechny možnosti k dosažení sledovaného cíle,
- došlo k vyzrazení osob podílejících se na předstíraném převodu nebo takové nebezpečí bezprostředně hrozí,
- hrozí nebezpečí životu nebo zdraví osobám, které se na předstíraném převodu podílely.

V případě komplikovanějších situací může policejní orgán vyžádat spolupráci specializovaného útvaru, kterým je Útvar zvláštních činností a Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování, který byl pro tyto situace zřízen. Tento specializovaný útvar, který byl předstíraným převodem pověřen, může rovněž ukon

---

⁵¹ § 158c odst. 3, odst. 4 tr. řádu

ukončit v případě, kdy dožadující útvar poruší zásady součinnosti. V tomto případě musí speciální útvar dožadující útvar neprodleně vyrozumět.

8.1.2 Sledování osob a věcí.

Tento institut je zakotven v § 158d trestního řádu, postup policejního orgánu upravuje interní ZP PP č. 209/2008, ve znění ZP PP č. 39/2009 a ZP PP č. 44/2009. Sledováním osob a věcí se dle uvedeného ustanovení trestního řádu rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Trestní řád rozlišuje tři typy sledování, každý podléhá jinému povolovacímu režimu⁵²:

- V případě sledování, při kterém nejsou pořizovány zvukové, obrazové a jiné záznamy, není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, nepotřebuje policejní orgán žádné povolení a je tedy plně v jeho kompetenci.
- Pokud při sledování jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, je k tomuto potřeba písemné povolení státního zástupce. V případě, kdy pro neodkladnost nelze písemné povolení státního zástupce předem opatřit, lze sledování zahájit i bez tohoto povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.
- Je-li je při sledování zasahováno do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, je nutné k jeho realizaci vyžádat předchozí povolení soudce. Bez splnění této podmínky, stejně jako i u předchozího bodu, lze sledování provádět, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový

---

⁵² § 158d, odst. 2, 3 tr. řádu

souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví⁵³. Ve smyslu výkladového argumentu „a maiori ad minus“⁵⁴, kdy soudce povoluje závažnější zásahy do základních práv a svobod občanů, zahrnuje povolení soudce i souhlas s pořizováním záznamů a není již tedy nutné povolení vyžadovat od státního zástupce.

V povolení musí být stanovena doba, po kterou bude sledování prováděno. Tato nesmí být delší než šest měsíců. Tuto dobu může ten, kdo sledování povolil, na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše šesti měsíců⁵⁵. Sledování je zpravidla prováděno servisní složkou policie České republiky, kterou je Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování. Sledování osob a věcí podléhá režimu utajení. Povolení lze vydat jen na základě písemné žádosti. Žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a údaji, jsou-li známy, o osobách či věcech, které mají být sledovány. Žádost policejního orgánu o sledování osob a věcí ve smyslu ust. § 158d odst. 1,2, tr. řádu musí obsahovat tyto náležitosti:

- název akce
- název policejního útvaru a číslo jednacích trestního spisu (jde o utajovaný dokument)
- adresu státního zastupitelství, které povolení bude vydávat
- přesnou identifikaci sledované osoby nebo věci (je vhodné uvádět mimo osob a věcí rovněž „případně jiná neustanovená osoba, jakož i všechny osoby, které se sledovanou osobou a s finanční hotovostí – pokud je předmětem sledování, budou v průběhu sledování v kontaktu, dále i prostor, ve kterém dojde k setkání zájmových osob“).
- kým bude sledování prováděno
- navrhovaná doba sledování
- odůvodnění (uvedou se veškeré skutečnosti, které byly policejním orgánem zjištěny, z trestního oznámení, z podaných vysvětlení, ust. §88 tr. řádu a co z těchto úkonů vyplývá, včetně důvodu sledování osob a věcí)
- jméno vyžadujícího pracovníka, číslo zmocnění k seznámení s utajovanými informacemi
- podpis schvalujícího vedoucího pracovníka

---

⁵³ § 158d, odst. 6 tr. řádu

⁵⁴ Argument logického výkladu práva - "od většího k menšímu"

⁵⁵ § 158d, odst. 4 tr. řádu

Povolení státního zástupce, příp. soudce musí obsahovat tyto nezbytné náležitosti:

- číslo jednacích státního zastupitelství nebo soudu
- jednoznačnou výrokovou část se slovy povolují nebo schvalují
- přesnou identifikaci sledované osoby nebo věci (konkrétní osoba, budova)
- cíl sledování (zjištění mobilních telefonů, které sledovaná osoba užívá, nebo zjištění mobilních telefonů, které se nacházejí v objektu nebo jiných prostorách)
- dobu, po kterou je sledování povoleno
- kulaté razítko se státním znakem
- podpisovou doložku a podpis.

Získané informace lze využít až po ukončení sledování a odtajnění věci. Má-li být záznam pořízený při sledování použit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s náležitostmi uvedenými v § 55 a 55a⁵⁶.

8.1.3 Použití agenta

Použití agenta je zakotveno v ustanovení § 158c tr. řádu, interně ošetřeno v ZP PP č. 194/2008, kterým se upravuje postup při použití agenta. Z ustanovení uvedeného paragrafu vyplývá, že agenta, který je příslušníkem Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, lze použít v případech, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství

---

⁵⁶ § 158d, odst. 7 tr. řádu

podle § 333 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Za použití agenta se utajeným způsobem získávají a dokumentují skutečnosti důležité pro trestní řízení a o osobách a věcech na místech veřejně i neveřejně přístupných. Obecně je takovéto prostředí označováno jako „zájmové“. Agent plní úkoly, které jsou mu uloženy ze strany řídicího pracovníka, kterým je příslušný policejní orgán, který veden v dané věci trestní řízení. Agent vystupuje zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti a je-li to nutné k jeho přípravě nebo ochraně nutné, je k zastírání jeho totožnosti možné⁵⁷

- vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů,
- provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace,
- zastírat příslušnost k Policii České republiky nebo Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Pokud je to nutné s ohledem na charakter zájmového prostředí, k vytvoření legendy o jiné existenci se zavedou nové osobní údaje do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů. Toto je obzvláště nutné v případě, že se agent pohybuje mezi pracovníky, kteří mají přístup do evidenčních systémů a mohou si tedy v případě pochybností ověřovat totožnost agenta. Orgány veřejné správy jsou povinny podle § 158e odst. 3 trestního řádu poskytnout Policii České republiky a Generální inspekci bezpečnostních sborů bez odkladu potřebnou součinnost při plnění shora uvedených oprávnění. Hospodářskou činností, kterou může agent vykovávat, se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem pod vlastním jménem, na vlastní zodpovědnost, za účelem dosažení zisku, k jejímuž vykonávání je třeba zvláštní povolení, oprávnění či registrace. Uvedené skutečnosti jsou definicí podnikání, kdy agent může vystupovat jako kterákoli jiná osoba (podnikatel) disponující potřebným oprávněním ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 obchodního zákoníku. Nepotřebuje tedy již další oprávnění, povolení či registraci a může být zaveden do příslušných registrů, kterými je například obchodní rejstřík. Agent zastírá svou skutečnou totožnost příslušníka Policie České

---

⁵⁷ § 158e, odst. 2 trestního řádu.

republiky tím způsobem, že nepoužívá stejnokroj, služební průkaz a rovněž se na něho nevztahují povinnosti vyplývající z jednotlivých ustanovení zákona o policii České republiky nebo zákona upravujícího postavení příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008 stanovuje, že k realizaci použití agenta je výhradně pověřen Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování. Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný. V povolení musí být uveden účel použití a doba, po kterou bude agent použit, a údaje umožňující identifikaci agenta. Na základě nového návrhu, obsahujícího vyhodnocení dosavadní činnosti agenta, lze dobu povolení prodloužit, a to i opakovaně.⁵⁸ Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2 a k provedení předstíraného převodu podle § 158c pak agent nepotřebuje s odkazem na ustanovení § 158e odst. 5 tr. řádu již další povolení. Při své činnosti agent používá takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho úkolu a kterými není způsobována jiným osobám újma na právech nad míru nezbytně nutnou. Povinností dozorového státního zástupce je vyžadovat od příslušného policejního orgánu potřebné údaje, aby zhodnotil, zda-li je činnost agenta v souladu se zákonem a zda-li stále trvají důvody pro jeho použití. Takto je státní zástupce povinen postupovat pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce. Pokud státní zástupce usoudí, že pominuly důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Policejní orgán je dle ustanovení § 158e odst. 7 tr. řádu povinen předložit státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta.

Obecně k postupu před nasazením agenta je nutné, aby byla věc nejprve projednána mezi útvarem speciálních činností a vedoucím policistou, kterým je podle zařazení útvaru dle ZP PP č. 194/2008, čl. 2 ředitel úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR nebo ředitel útvaru s působností na celém území ČR nebo náměstek ředitele pro službu kriminální policie a vyšetřování krajského ředitelství policie. Samotnou žádost o použití agenta vypracuje oprávněný policista na předepsaném tiskopise. Žádost by měla obsahovat zejména tyto informace:

- a) povaha rozpracovaného trestného činu a okolnosti opravňující použití agenta,

---

⁵⁸ § 158e odst. 4 trestního řádu

- b) cíl použití agenta,
- c) charakter zájmového prostředí, ve kterém má být agent použit,
- d) navrhované možnosti proniknutí agenta do zájmového prostředí,
- e) způsob získání operativních informací, informace o útvarech policie, které se na rozpracování dříve podílely a v jakém rozsahu,
- f) existence podezření, že osoby v zájmovém prostředí jsou ozbrojené,
- g) informace o podezření, že osoby v zájmovém prostředí udržují kontakty se současnými i bývalými policisty, popř. s civilními bezpečnostními agenturami, podobnými institucemi a jejich zaměstnanci, nebo mají znalost metod policejní práce,
- h) informace o použití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků v zájmovém prostředí.

Informace k jednotlivým osobám, které se pohybují v zájmovém prostředí, se uvádějí na dalším tiskopise. Informace by měly obsahovat zejména tyto údaje:

- a) osobní údaje včetně trvalého bydliště,
- b) popis osoby a její věrohodné fotografie,
- c) opis rejstříku trestů osoby, lustrace osoby,
- d) uvedení místa, kde se osoba skutečně zdržuje,
- e) charakteristiku osoby, majetkové poměry, způsob jejího života,
- f) styky osoby.

Součástí žádosti je i podrobné vyhodnocení projednávaného případu. Pokud dojde útvar speciálních činností po vyhodnocení žádosti k závěru, že použití agenta nelze z určitých důvodů realizovat, oznámí tuto skutečnost žádajícímu oprávněnému útvaru a dohodne s ním další postup.

Pokud bylo použitím agenta dosaženo požadovaného cíle, ukončí se jeho použití. Předčasně lze použití agenta ukončit i v případech, kdy došlo k jeho vyzrazení nebo takové vyzrazení bezprostředně hrozí, byly vyčerpány možnosti jeho působení v zájmovém prostředí nebo by mohlo dojít k ohrožení života nebo zdraví agenta, popřípadě i jiných osob. Povinnost ukončit činnost agenta rovněž vyplývá po uplynutí doby, na kterou soudce povolení k jeho použití vydal.

Instituty předstíraného převodu, sledování osob a věcí a použití agenta se řadí mezi operativně pátrací prostředky⁵⁹, kterými se obecně rozumí souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech⁶⁰. Lze je použít, na rozdíl od podpůrných operativně pátracích prostředků, až po zahájení trestního řízení. Operativně pátracími prostředky se utajeně získávají a dokumentují skutečnosti důležité pro trestní řízení o osobách a věcech na místě veřejně i neveřejně nepřístupných. Aby bylo možné operativně pátrací prostředky v rámci trestního řízení použít jako důkaz, je zcela nezbytné, jak je stanoveno v § 158b odst. 2 a 3 tr. řádu, aby při jejich použití nebyl sledován jiný zájem, než získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Uvedené prostředky je možné použít jen tehdy, nelze-li dosáhnout sledovaného účelu jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Práva a svobody osob lze omezit jen v míře nezbytně nutné. Zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona lze použít jako důkaz.

8.2. Vydání, odnětí věci

Toto oprávnění, které je zakotveno v ustanovení § 78 trestního řádu, se využívá v případech, když má někdo u sebe věc důležitou pro trestní řízení, kterou je nutné zajistit jako důkaz či pro potřeby ohledání. Jedná se zejména o předměty a listiny, vyjma takových písemností, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, pokud nedošlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti. Oprávnění se týká rovněž věcí, ohledně kterých může být uložen trest propadnutí či vysloveno zabránění a peněžních prostředků na účtu. Každý, tedy nejedná se pouze o osobu obviněnou či podezřelou, kdo disponuje takovou věcí, je povinen jí na výzvu policejního orgánu, státního zástupce nebo předsedy senátu vydat oproti sepsání protokolu, který se předá dotčené osobě jako doklad o jejím vydání. Protokol musí obsahovat přesný popis vydané nebo odňaté věci, který by umožnil určit její totožnost. Při vyzvání je vždy nutné

---

⁵⁹ § 158b trestního řádu

⁶⁰ Šámal, P., Novotný, F., Růžička, M., Vondruška, F., Novotná, J. Přípravné řízení trestní, 2. Podstatně přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 247

dotčenou osobu poučit, že pokud výzvě nevyhoví, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění, kterými může být udělení pořádkové pokuty ve smyslu ustanovení § 66 trestního řádu. Úkon má formu opatření, tedy stížnost proti němu není přípustná. Odnětí věci⁶¹ je již důraznějším prostředkem, který se užije tehdy, když dotčená osoba dobrovolně výzvě k vydání věci nevyhoví. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce. Bez předchozího souhlasu může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, pokud nelze předchozího souhlasu předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. K odnětí věci se podle možností přibere osoba, která není na věci zúčastněna.

8.3. Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků

Ke dni 8.7.2010 nastal účinek nálezu Ústavního soudu, kterým byla zrušena část ustanovení § 83a odst. 1 trestního řádu, dle kterého při výkonu prohlídky jiných prostor a pozemků nepochybně dochází k zásahu do soukromé sféry jednotlivce prostorově vymezené a pro takový zásah je třeba předchozího povolení soudu. Ústavní soud tímto nálezem postavil na roveň domovní prohlídku a prohlídku jiných prostor a pozemků. Nařídít prohlídku jiných prostor nebo pozemků je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V neodkladných případech tak může namísto příslušného předsedy senátu nebo soudce učinit předseda senátu nebo soudce, v jehož obvodu má být prohlídka vykonána. Příkaz musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. Doručí se osobě, u níž se prohlídka koná, při prohlídce, a není-li to možné, nejpozději do 24 hodin po opadnutí překážky, která brání doručení. Prohlídky dle ustanovení § 83 odst. 2 trestního řádu vykonává na příkaz předsedy senátu nebo soudce policejní orgán. Bez příkazu nebo souhlasu může policejní orgán provést prohlídku jiných prostor nebo pozemků jen tehdy, jestliže příkazu nebo souhlasu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Policejní orgán je však povinen si bezodkladně dodatečně vyžádat souhlas orgánu oprávněného k vydání příkazu. V přípravném řízení tak činí prostřednictvím státního zástupce. Pokud oprávněný orgán souhlas dodatečně neudělí, nelze výsledek prohlídky použít v dalším řízení jako důkaz.⁶² Příkazu rovněž není třeba, pokud uživatel dotčených jiných prostor a pozemků písemně prohlásí a své prohlášení

---

⁶¹ § 79 tr. řádu

⁶² § 83a odst. 2 trestního řádu

předá policejnímu orgánu, že s prohlídkou souhlasí. Policejní orgán však o úkonu musí bezprostředně uvědomit orgán, který je k vydání nebo souhlasu oprávněn.⁶³ Před zahájením trestního stíhání, tedy v průběhu fáze prověřování v rámci vedeného trestního řízení, lze tento úkon provést pouze tehdy, jde-li o úkon neodkladný či neopakovatelný ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu. Veškeré prohlídky, tedy prohlídku domovní, prohlídku jiných prostor a pozemků a osobní prohlídku lze vykonat jen po předchozím výslechu toho, u koho se má takový úkon vykonat, a to jen tehdy, jestliže se výslechem nedosáhlo dobrovolného vydání či odstranění jiného důvodu, který vedl k tomuto úkonu. V případě, že věc nesnese odkladu a výslech není možné provést okamžitě, předchozího výslechu není třeba⁶⁴. Pokud výslech není předem proveden, musí být tato skutečnost zaznamenána v protokolu, jakož i důvody, proč tak nebylo učiněno.

8.4 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

V případě korupčního jednání je odposlech a záznam telekomunikačního provozu často využíván a to nejenom v případech, kdy ke korupčnímu jednání má dojít, ale relevantní informace lze získat i poté. Tyto úkony, které jsou ošetřeny v ustanovení § 88 tr. řádu, lze použít, kdy je vedeno trestní řízení pro zločin,⁶⁵ na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let a dále konkrétní trestné činy uvedené v § 88 odst. 1 trestního řádu. Jedná se o pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku a zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku. Dále lze odposlech a záznam telekomunikačního provozu uplatnit na úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje mezinárodní smlouva. V případě korupčního jednání závazek vyplývá z Trestněprávní úmluvy o korupci, vyhlášené pod č. 70/2002 Sb. mezinárodních smluv ve znění č. 43/2009 Sb. mezinárodních smluv, dále Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích vyhlášené pod č. 25/2000 Sb. mezinárodních smluv. Posledně

---

⁶³ § 83a odst. 3 trestního řádu

⁶⁴ § 84 trestního řádu

⁶⁵ § 14 odst. 3 trestního zákoníku

uvedená úmluva byla přijata v roce 1997 a v platnost vstoupila o dva roky později. Je v ní zakotven postih osoby, která úmyslně nabídne, slíbí nebo poskytne neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch a to buď přímo nebo zprostředkovaně zahraničnímu veřejnému činiteli, pro tohoto činitele nebo pro třetí osobu, aby takto jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem úředních povinností s cílem získat nebo si udržet obchod nebo jinou neodpovídající výhodu při vedení mezinárodních obchodů. Za zahraničního veřejného činitele je považována každá osoba, která zastává na základě jmenování nebo volby, zákonodárný, exekutivní nebo soudní úřad cizího státu a osoba vykonávající veřejnou funkci pro cizí stát, včetně veřejného správního orgánu nebo veřejného podniku a každého úředníka nebo zmocněnce veřejné mezinárodní organizace. Úmluva rovněž za trestný čin označuje účastenství, pokus a spolčení za účelem podplácení.

Na základě těchto mezinárodních smluv jsou postihovány tyto trestné činy:

- přijetí úplatku podle ustanovení § 331 tr. zákoníku,
- podplácení podle ustanovení § 332 tr. zákoníku,
- nepřímé úplatkářství podle ustanovení § 333 tr. zákoníku,
- porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle ustanovení § 248 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku,
- sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle ustanovení § 256 tr. zákoníku,
- pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle ustanovení § 257 odst. 1, písm. b) a písm. c) tr. zákoníku.

Je-li důvodné předpokládat, že odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně stížené, podá policejní orgán státnímu zástupci podnět k vypracování návrhu na tento úkon. Nařídít odposlech a záznam tel. provozu je dle ust. § 88 odst. 2 tr. řádu oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Policejní orgán může úkon provést sám nebo nařídít odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu v případech, kdy uživatel odposlouchávané stanice s tímto souhlasí, a to pouze pro

taxativně stanovené trestné činy uvedené v § 88 odst. 5 tr. řádu⁶⁶. Samotný úkon zajišťuje pro potřeby celé Policie České republiky speciální policejní složka Útvar zvláštních činností SKPV.⁶⁷ Pokud je zaznamenána komunikace mezi obhájcem a obviněným, tak tuto nelze nikterak použít, policejní orgán má povinnost tuto komunikaci zničit a protokol o zničení založit do spisové dokumentace. Má-li být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol, ve kterém jsou uvedeny údaje o místu, čase, způsobu a obsahu provedeného záznamu. Pokud nebyly v průběhu těchto prováděných úkonů zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, je policejní orgán po souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce pořízené záznamy včetně případných prepisů bezodkladně zničit, a to po třech letech od pravomocného skončení věci. Státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvního stupně po pravomocném skončení věci, informuje o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu osobu uživatele, pokud je známa.⁶⁸ Povinnost informovat není dána v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let spáchaném organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 tr. zákoníku), nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, již má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení, včetně řízení uvedeného v odst. 6, nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.⁶⁹ Sdělované informace obligatorně obsahují označení soudu, který příkaz vydal, délku trvání odposlechu a datum jeho ukončení. Zákon umožňuje ve lhůtě do šesti měsíců ode dne doručení této informace podat Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti.

---

⁶⁶ Korupční trestné činy však v tomto výčtu nejsou zařazeny

⁶⁷ Čl. 1 ZP PP č. 186/20011, o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

⁶⁸ § 88 odst. 8 tr. řádu

⁶⁹ § 88 odst. 9 trestního řádu

8.5 Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky a další obdobné instituty

Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity nebo jsou výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění peněžních prostředků na účtu a případně též peněžních prostředků dodatečně došlých na účet, vztahuje-li se důvod zajištění i na ně, včetně jejich příslušenství. Policejní orgán pro takové rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Bez souhlasu státního zástupce může policejní orgán takto postupovat pouze v případě naléhavých a neodkladných záležitostí, avšak do 48 hodin je povinen své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo jej zruší.⁷⁰ Ve skutečnosti se peníze fyzicky nezajišťují, zamezuje se pouze jejich dispozice, tedy oprávněná osoba nemůže z účtu vybírat hotovost, vydávat příkazy k převodu ani jakékoliv jiné dispozice. Smyslem tohoto ustanovení je zamezit dalšímu užití finančních prostředků k páčání trestné činnosti, jedná se o procesní prostředek, který má působit preventivně. Provádí se formou usnesení⁷¹, přičemž je nutné, aby se oprávněná osoba, která disponuje předmětným bankovním účtem, o tomto úkonu předem nedozvěděla. Z tohoto důvodu se usnesení nejprve doručuje bance a teprve poté oprávněné osobě.

Využit lze i další zajišťovací instituty uvedené v ustanoveních § 79c až 79f, avšak v případě korupčních trestných činů se využívají pouze zřídka. Jedná se o zajištění zaknihovaných cenných papírů, zajištění nemovitostí, zajištění jiné majetkové hodnoty a zajištění náhradní hodnoty. Aplikovat lze rovněž i ustanovení § 347 trestního řádu, avšak již ve fázi vyšetřování, tedy po zahájení trestního stíhání osoby. V případě, že majetek nebo důkazní prostředek je nutné zajistit mimo území daného státu, lze využít v rámci mezinárodní spolupráce orgánů činných v trestním řízení ustanovení § 460b trestního řádu.

8.6 Odborná vyjádření nebo znalecké posudky

Samotná zjištění skutkových okolností at' již formou dokumentace či ze svědeckých výpovědí a zajištění důkazů in natura u korupčních trestných činů pro svou složitost často nejsou dostatečná, a proto je nutné k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení

---

⁷⁰ § 79a tr. řádu

⁷¹ § 119 tr. řádu

využít i odborných znalostí. Toto se provádí formou odborných vyjádření, znaleckými posudky, konzultativní činností nebo kriminalisticko-technickou činností. Nejčastěji se posuzují datové nosiče, SIM karty mobilních telefonů, ale rovněž i ocenění služeb či majetku v případě pochybných veřejných zakázek. V přípravném řízení přibírá znalec ten orgán činný v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla⁷². V praxi se nejčastěji využíváno odborné vyjádření, které se uplatňuje v méně závažných a méně komplikovaných případech, a pokud pro složitost posuzované otázky by takový postup nebyl postačující, přibere se formou opatření znalec. Trestním řádem je tento postup ošetřen v ustanovení § 105. Podrobně je znalecká činnost rozvedena v zákoně č. 36/1997 Sb. o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších právních předpisů a dále ve vyhlášce č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších právních předpisů. Opatření o přibrání znalce obsahuje vyjma obecných náležitostí otázky, které mají být znalcem zodpovězeny a důvody vyžádání znaleckého posudku. Termín vypracování se obvykle určí po konzultaci se znalcem. Opatření rovněž musí obsahovat poučení o možnosti podání námitek⁷³ a poučení znalce ve smyslu ustanovení § 106 a § 107 odst. 1 trestního řádu. Znalce lze vybrat ze seznamu znalců a tlumočnicků⁷⁴, pouze pokud není znalec pro obor, jehož se znalecký posudek týká, zapsán v seznamu znalců, je možné jako znalce přibrat osobu, která má potřebné odborné předpoklady pro podání posudku. Taková osoba však musí složit slib. Zadavatel znaleckého posudku je povinen založit do spisové dokumentace úřední záznam o tom, že nebylo možné vybrat znalce ze seznamu znalců a tlumočnicků, jakož i údaje o odborné způsobilosti přibrané osoby včetně písemného slibu.

Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu přibrat státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na

---

⁷² § 105 trestního řádu

⁷³ § 105 odst. 3 trestního řádu

⁷⁴ § 2 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění

znaleckou činnost k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem⁷⁵.

Jak již bylo shora zmíněno, při prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti se často využívá zkoumání v oboru kriminalistika, odvětví analýza dat a zkoumání nosičů dat, jejichž předmětem zkoumání jsou záznamy na SIM kartách mobilních telefonů. Vzhledem k tomu, že tyto datové nosiče mohou obsahovat ještě nedoručené zprávy, na které se vztahuje listovní tajemství, je nutné, aby policejní orgán před vyžádáním expertizy opatřil příkaz předsedy senátu nebo v přípravném řízení soudce⁷⁶, který je nutné zařadit ke složce žádosti o kriminalistickou počítačovou expertizu. Na obsah již doručených zpráv není nutné tento příkaz vyžadovat.

---

⁷⁵ § 110 trestního řádu

⁷⁶ § 88a trestního řádu

9. ZAHÁJENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ

9.1 Rozhodnutí o zahájení trestního stíhání

Vydáním usnesení o zahájení trestního řízení, které je doručováno oprávněným osobám, začíná po provedeném prověřování další fáze trestního řízení, která se nazývá trestní stíhání. Usnesení je oprávněn vydat příslušný policejní orgán nebo státní zástupce za podmínek uvedených v ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu. Tato fáze je ukončena nabytím právní moci rozsudku, případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé. V této fázi je již označena konkrétní osoba, vůči níž se trestní řízení vede, která je označena jako obviněný a je vymezen skutek a trestný čin, pro nějž se trestní stíhání vede. Trestní stíhání tedy zahrnuje i podstatnou část řízení před soudem, s výjimkou vykonávacího řízení, řízení o mimořádných opravných prostředcích (dovolání, stížnosti pro porušení zákona a obnovy řízení) a některých úkonů souvisejících s trestním řízením (některých případů milosti, amnestie, právního styku s cizinou apod.). Je třeba odlišovat fázi trestního stíhání od fáze vyšetřování, kdy fáze vyšetřování zahrnuje pouze úsek od zahájení trestního stíhání do fáze podání obžaloby ze strany státního zástupce. Usnesení o zahájení trestního stíhání může vydat jen policejní orgán, který je oprávněn konat vyšetřování. Trestní řád toto ošetřuje v ustanovení § 161 odst. 2 tr. řádu a dále i v § 161 odst. 3,5 písm. a) tr. řádu, pro výjimečné situace⁷⁷ v § 161 odst. 7 tr. řádu a státní zástupce na základě oprávnění uvedeném v § 174 odst. 2 písm. c) tr. řádu. Opis usnesení o zahájení trestního stíhání se doručí obviněnému nejpozději na počátku prvního výslechu, do 48 hodin od vydání státnímu zástupci a do 48 hodin obhájci po jeho ustanovení. Právní účinky usnesení o zahájení trestního stíhání vůči obviněnému nastávají až jeho doručením (oznámením), nikoli tedy jeho pouhým vyhotovením. Zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů bylo posíleno právo poškozeného, které bylo implementováno do novely trestního řádu, podle níž opis usnesení o zahájení trestního stíhání musí být doručen též poškozenému, pokud o to výslovně požádá. V důvodové zprávě k návrhu zákona o obětech trestných činů toto rozhodnutí bylo odůvodněno tím, aby poškozený (oběť trestného činu) mohl již v průběhu přípravného řízení včas uplatňovat svá práva ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 a 3 tr. řádu, včetně nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Do účinnosti tohoto zákona bylo běžnou praxí, že soudy

⁷⁷ Vojenská policie u trestných činů spáchaných při plnění úkolů příslušníků ozbrojených sil v zahraničí.

odkazovaly poškozeného s náhradou škody na občanskoprávní soudní řízení, které se často protahovalo, zvyšovalo další náklady poškozeného a v mnoha případech se nepodařilo odškodnění poškozeného domoci. V případě, kdy je trestně stíhán advokát, je třeba usnesení o zahájení trestního stíhání doručit též ministru spravedlnosti a předsedovi České advokátní komory. Tento postup, který je upraven v ustanovení § 160 odst. 2 tr. řádu z důvodu, že dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, je zahájení trestního stíhání důvodem pro pozastavení výkonu advokacie. Usnesení o zahájení trestního stíhání v těchto případech má tak být doručeno bez odkladu. Obdobně je takto nutné postupovat v případech, kdy je trestně stíhán příslušník Policie České republiky, příslušník Vězeňské služby České republiky, nebo příslušník Celní správy České republiky, kdy se předmětné usnesení doručuje bezodkladně řediteli příslušného bezpečnostního sboru.

Usnesení o zahájení trestního stíhání musí obsahovat obligatorně tyto údaje:

- a) označení policejního orgánu, spisovou značku, místo a datum
- b) osobní údaje obviněného
- c) popis skutku, ze kterého je tato osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným
- d) zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován
- e) obviněný musí být v usnesení o zahájení trestního stíhání označen stejnými údaji, jaké musí být uvedeny o osobě obžalovaného v rozsudku (§ 120 odst. 2 tr. řádu)
- f) odůvodnění, v němž je třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání
- g) poučení o opravném prostředku
- h) poučení o nutné obhajobě (pokud právní kvalifikace skutku nutnou obhajobu vyžaduje).

Zejména u korupčních trestných činů často nastává situace, kdy je z důvodu řádného zadokumentování a zjištění všech pachatelů nutné dočasně odložit trestní stíhání ve smyslu ustanovení § 159b tr. řádu. Jedná se vlastně o výjimku ze zásady legality, kdy je na základě ustanovení § 2 odst. 3 státní zástupce povinen stíhat veškeré trestné činy, o kterých se dozví. Policejní orgán k tomuto postupu potřebuje souhlas státního zástupce a vyhotoví záznam, ve kterém uvede veškeré skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání a důvody a dobu jeho dočasného odložení. Tento záznam zašle do 48 hodin dozorovému státnímu zástupci. Stanovenou lhůtu lze opakovaně v odůvodněných případech prodloužit a pominou-li důvody, je trestní stíhání neprodleně zahájeno.

Aby bylo možné zahájit trestní stíhání poslance nebo senátora Parlamentu, je třeba vyžádat souhlas příslušné komory parlamentu (čl. 27 odst. 4 Ústavy) a vůči poslanci Evropského parlamentu je třeba vyžádat souhlas Evropského parlamentu (čl. 343 Smlouvy o Evropské unii, čl. 9 Protokolu o výsadách a imunitách Evropského společenství, čl. 4 odst. 2 Aktu o všeobecných přímých volbách do Evropského parlamentu a čl. 6 Jednacího řádu Evropského parlamentu). Prezidenta České republiky nelze trestně stíhat⁷⁸, Ústava v ustanovení § 65 odst. 2 činí výjimku v případě velezrady, kdy na základě žaloby Senátu může být prezident stíhán před Ústavním soudem. K trestnímu stíhání soudce Ústavního soudu je třeba souhlasu Senátu⁷⁹. Co se týče postavení veřejného ochránce práv, tak k jeho případnému trestnímu stíhání je třeba souhlasu Poslanecké sněmovny České republiky. Pokud poslanecká sněmovna souhlas nevydá, je jeho trestní stíhání po dobu výkonu jeho působnosti vyloučeno⁸⁰. Má-li být trestně stíhán soudce pro činy spáchané při výkonu funkce nebo v souvislosti s výkonem této funkce, je třeba vyžádat souhlas prezidenta republiky.

9.2 Postup při vyšetřování

Postup při vyšetřování je obecně upraven v ustanovení § 164 trestního řádu. Policejní orgán je povinen postupovat z vlastní iniciativy tak, aby byly co nejrychleji v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu. Postupuje tak v souladu s ustanovením § 158 odst. 3 a odst. 4 a provádí další nezbytné úkony k řádnému objasnění a zadokumentování věci s výjimkou těch, které je oprávněn provést pouze soudce nebo státní zástupce. Výslechy svědků provádí pouze v případě, že se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon nebo jde-li o výslech osoby mladší patnácti let, osoby, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti, anebo nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že na svědka by mohl být pro jeho výpověď vyvíjen nátlak. Jinak poškozeného a další svědky vyslechně jen tehdy, jestliže hrozí z jiného důvodu, že bude ovlivněna jejich výpověď nebo schopnost zapamatovat si rozhodné skutečnosti nebo schopnost tyto skutečnosti reprodukovat, zejména je-li pro složitost věci odůvodněn předpoklad delšího

---

⁷⁸ § 65 odst. 1,3 Ústavy

⁷⁹ § 86 odst. 1 Ústavy

⁸⁰ § 7 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb, o Veřejném ochránci práv

trvání vyšetřování. Bez těchto podmínek je však možno, jestliže je toho třeba, vyslechnout znalce. Úkony, které byly provedeny před zahájením trestního stíhání, nemusí policejní orgán opakovat, byly-li provedeny způsobem odpovídajícím ustanovením tohoto zákona. Rovněž je nutné, aby policejní orgán postupoval objektivně, tedy vyhledával a za stanovených podmínek i prováděl důkazy bez ohledu na to, zda-li svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného. Obviněný nesmí být žádným způsobem k výpovědi nebo doznání donucován. Obhajoba obviněného a jím navrhané důkazy, pokud nejsou zcela bezvýznamné, musí být pečlivě přezkoumány. Kromě případů, kdy je podle tohoto zákona třeba souhlasu státního zástupce, policejní orgán činí všechna rozhodnutí o postupu vyšetřování a o provádění vyšetřovacích úkonů samostatně a je plně odpovědný za jejich zákonné a včasné provedení.

9.3 Skončení vyšetřování

Jak již bylo shora uvedeno, vyšetřování je fází trestního řízení od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby ze strany státního zástupce. V rámci tohoto stádia, ve kterém probíhá dokazování, by mělo být v dostatečném rozsahu zjištěny následující skutečnosti⁸¹:

- a) zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,
- b) zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,
- c) podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnost činu,
- d) podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele (dřívější tresty, posudky z místa bydliště nebo zaměstnání apod.),
- e) podstatné okolnosti umožňující stanovení následků, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodné obohacení,
- f) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání

Úkolem dokazování v rámci procesu vyšetřování je získání, respektive poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí. Uvedené body tedy nejsou úplným výčtem veškerých skutečností, které je nutné v trestním řízení dokazovat, ale měly by být základem

---

⁸¹ § 89 odst. 1 trestního řádu - dokazování

informací, ze kterých je nutno dále vycházet dle konkrétní situace. Důkazem může být cokoliv, co může přispět k objasnění věci, například lze uvést výslech obviněného, svědků, znalecké posudky, věci a listiny, ohledání apod. Pokud byl důkaz opatřen způsobem, který je v rozporu se zákonem, nelze jej v trestním řízení použít. Rozlišujeme důkazy absolutně neúčinné, kdy se jedná o vadně nebo nezákonně provedený důkaz, ke kterému nelze dále přihlížet a důkazy relativně neúčinné, ke kterým nelze přihlížet do doby, než je odstraněna vada, která má za následek tuto neúčinnost.

Pokud policejní orgán usoudí, že jsou již provedeny veškeré nezbytné úkony a výsledky vyšetřování postačují k podání obžaloby, umožní obviněnému a obhájci ve smyslu ustanovení § 166 odst. 1 tr. řádu v přiměřené době prostudovat trestní spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Prostudovat trestní spis je právem, nikoliv povinností, tedy pokud obhájce a obviněný této možnosti nevyužijí, učiní policejní orgán poznámku do spisu a pokračuje tak, jako by k tomuto úkonu došlo. Vyrozumění o tomto úkonu musí být provedeno nejméně tři dny před konáním, zkrátit tuto lhůtu lze pouze se souhlasem obviněného a obhájce. Případné návrhy na doplnění vyšetřování může policejní orgán akceptovat, pokud jsou důvodné, nebo je může odmítnout, o čemž musí navrhovatele vyrozumět. Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán ve smyslu ustanovení § 166 odst. 3 tr. řádu spisovou dokumentaci státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby, jehož obsahem je i seznam navrhovaných důkazů a případné zdůvodnění, proč nevyhověl návrhům na provedení důkazů dalších, nebo může učinit návrh na některé rozhodnutí podle § 171 až 173, podle 307 nebo 309 tr. řádu.

10. PROBLEMATIKA VÝPOVĚDÍ

Cílem jakékoliv výpovědi je získat potřebné informace, na základě kterých lze stanovit další postup při vyhledávání, prověřování a dokumentaci trestné činnosti. Před zahájením úkonů v trestním řízení jsou sepisovány výpovědi osob takzvanou formou podání vysvětlení podle ustanovení § 61 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a poté, kdy na základě zjištěných skutečností je důvodné zahájit úkony v trestním řízení, je postupováno dle ustanovení § 158 odst. 3, odst. 6 trestního řádu, kdy jsou sepisovány takzvané úřední záznamy o podaném vysvětlení. V těchto dvou fázích je zpravidla při odhalování a prověřování korupční trestné činnosti získáno nejvíce informací, neboť následně, kdy trestní řízení je již směřováno vůči konkrétní osobě, ze které se následně stává obviněný, na radu obhájců často tyto osoby využívají svého práva a odmítnou vypovídat. Významnou roli hraje i v rámci svědeckých výpovědi proces zapomínání, zejména u rozsáhlejších případů, kde prověřování a vyšetřování je vedeno i několik let. Následně, když se dostane takový případ, který čítá řádově stovky svazků spisové dokumentace, k soudu, trvá další roky, než přidělený soudce spis nastuduje a nařídí hlavní líčení a ve věci rozhodne. Svědci si však s odstupem času nevybavují klíčové skutečnosti, což přispívá obhájcům, kteří často nevybíravým způsobem na svědky verbálně útočí za účelem jejich znevěrohodnění, nezřídka až za hranou etiky. Lidé, kteří přijdou do styku s trestnou činností, často váhají, zda-li mají orgánům činným v trestním řízení trestní oznámení podat, kdy se často nejprve obrací na osoby, které podobnou situací prošly. Nezřídka nastává i případ, kdy raději tyto osoby kontaktují místo policie novináře, kteří jsou ochotni za získanou informaci zaplatit i nemalou finanční hotovost a zaručí svému informačnímu zdroji anonymitu i vůči orgánům činným v trestním řízení, což jim umožňuje tiskový zákon⁸². Vyhnou se tak případnému trestnímu postihu za neoznámení trestného činu dle § 368 odst. 1 tr. zákoníku. Oznamovatel tak získá pocit, že na trestný čin upozornil a vyhnul se nepříjemným zkušenostem při styku s orgány činnými v trestním řízení. Rozptýlit obavy oznamovatele korupčního jednání má i vypracovaný protikorupční manuál pro občany, dostupný na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR⁸³. Tento

---

⁸² § 16 zákona č. 46/2000 Sb, o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů.

⁸³Protikorupční manuál pro občany, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.mvcr/clanek/protikorupcni-manual-pro-obcany-551676.aspx>>

manuál v bodě osm odpovídá na otázky, zda-li může zákon ochránit oznamovatele korupce, přičemž autor tvrdí, že ano, neboť existují instituty krátkodobé ochrany na základě ustanovení § 50 zákona o Policii ČR, utajení totožnosti i podoby svědka podle § 55 trestního řádu, v mimořádných případech i program ochrany svědka na základě zákona č. 137/2001 Sb. a zejména zákoník práce, který má zajistit, že oznamovatel nedostane výpověď v zaměstnání. Realita je ovšem trochu odlišná, což oznamovatel brzy pochopí po první kontaktu s policií, kdy jsou mu objasněny reálné možnosti zmiňovaných postupů. Korupční trestná činnost je velice specifická a latentní, často se uskutečňuje mezi čtyřma očima, výjimečně se stává, že třetí osoba je svědkem takového jednání. Vystává tedy řada otázek, na které není jednoduché odpovědět. Zejména zda-li je opravdu reálné s odkazem na ustanovení zákoníku práce, že oznamovatel korupčního jednání nedostane v práci výpověď, když se jedná o rodinný podnik, ředitel je hlavním aktérem a on je zaměstnán ve zkušební době a může být propuštěn bez udání důvodů? Lze utajit totožnost sekretářky, která jako jediná byla přítomna ve vedlejší kanceláři, kdy pootevřenými dveřmi viděla, jak ředitel přebírá úplatek? A skutečně se dočká svědek po změně identity toho, že zbytek života stráví na pláži ve slunné Kalifornii? Je nepochybné, že tyto postupy jsou snadněji využitelné například u náhodného svědka, který viděl na ulici loupežné přepadení nebo vraždu, ale těžko aplikovatelné, pokud je trestní řízení vedeno pro korupční jednání. Chybí tedy základní motivace občanů korupční trestné činy oznamovat.

10.1 Detekce klamu

Při provádění výslechu osob se často setkáme s tím, že osoba z nějakého důvodu neříká pravdu, nebo zamlčuje podstatné skutečnosti. Systematikou provádění výslechu se podrobně zabývali agenti CIA, kteří dle projevů verbální a neverbální komunikace dokázali identifikovat klamné chování vyslýchané osoby. Bylo vydáno mnoho publikací na toto téma a postupy provádění výslechu se často rozebírají i formou školení při navození konkrétní situace. Při provádění výslechu se často ocitáme v situaci, kdy chceme uvěřit tomu, že vyslýchaný mluví pravdu. Je tomu tak zejména při obsáhlém, několikahodinovém výslechu, kdy již nevěnujeme dostatečnou pozornost projevům vyslýchaného, ale i v případě, kdy policejní orgán je nucen nejenom pokládat otázky, reagovat na podněty, ale i sepisovat protokol, pokud nemá k dispozici zapisovatele a to vše za přítomnosti několika obhájců, kteří čekají na svou příležitost a reakce vyšetřovatele

nepřetržitě sledují. Dle názoru psychologů je lhaní přirozenou lidskou vlastností a často neříkáme pravdu jen proto, abychom předešli konfliktům či jinému tímto neublížili. Lze tedy konstatovat, že lidé lžou proto, neboť jsou přesvědčeni, že je to v jejich nejlepším zájmu a tím spíše zalžou, pokud budou přesvědčeni, že se na to nepříjde. Obecně lži můžeme rozdělit na lži ze zjištění, lži z opomenutí a lži z ovlivnění. Všechny tři uvedené kategorie lží zahrnuje přísaha svědka u soudního přelíčení ve Spojených státech Amerických „Slavnostně přísahám, že budu mluvit pravdu, celou pravdu a nic než pravdu, a k tomu mi dopomáhej Bůh“. Je tedy také velice důležité se odprostit od předsudků, které mohou ovlivnit naše přesvědčení, zda-li někdo mluví pravdu či ne. Je třeba si také uvědomit, že lidské chování není nutně logické a některé projevy nemusí svým významem signalizovat, že něco není v pořádku.

10.2 Polygrafické vyšetřování

U nás se tento způsob často nevyužívá a výsledek nebývá soudem uznáván jako přímý důkaz. Princip vyšetření na detektoru lži spočívá v tom, že je nutné navodit u vyšetřovaného silné emoční vztahy a sledovat určité fyziologické změny v lidském těle, které tyto vztahy doprovází. Podnětem je otázka polygrafického vyšetřovatele. Do grafu jsou zaznamenávány čtyři fyziologické reakce, a to krevní tlak, pulz, frekvence dýchání a elektrický odpor kůže. Sleduje se korelace mezi otázkou a všemi fyziologickými reakcemi, které poté následují v určitém časovém intervalu. Podstatné je nedat časový prostor vyšetřované osobě, aby se zamýšlela nad odpovědí a jednala tak bezprostředně, přičemž je rovněž důležité, aby otázky byly položeny tak, aby vyšetřovaná osoba v tomto časovém intervalu pochopila i její význam a věděla, na co vlastně odpovídá. Celý model je naprosto jednoduchý a skládá se z jednoho strategického principu a dvou obecných zásad. Je ovšem nutné zkoumanou osobu nejprve otestovat a předpoklady ověřit na kontrolním vzorku. Následně je nutné nezaobírat se tou částí konverzace, která očividně vykazuje známky autentičnosti. Náznak klamného chování se projevuje během prvních pěti vteřin po zadání otázky. Toto je dáno na základě dlouhodobého výzkumu, při kterém bylo prokázáno, že mluvíme tempem 125 až 150 slov za minutu, přičemž kognitivní výzkum prokázal, že myslíme nejméně 10krát rychleji, než mluvíme. Na základě zkušeností lze tedy konstatovat, že pokud jsme schopni identifikovat první náznak klamného chování během

prvních pěti vteřin, můžeme se domnívat, že toto chování je právě spojené s poskytnutým podnětem.

10.3 Verbální a neverbální projevy klamného chování

Jedním z projevů klamného chování je selhání při odpovídání, kdy na jednoduchou otázku nedostaneme požadovanou odpověď. Obvykle pro to bývá důvod, ale lze to vysvětlit i tím, že vyslychaná osoba nemá uspořádaná fakta a snaží se přijít na to, jak se z navozené situace rychle dostat ven. Je důležité si uvědomit, že pouze jeden projev není směrodatným ukazatelem a nelze z tohoto hned vyvozovat závěry, vždy je potřeba získat více znaků, které mohou potvrdit náš úsudek klamného chování. S nezodpovězenou otázkou úzce souvisí zapření faktu, kdy se vyslychanému zcela nepodaří problém popřít úplně. Typickým projevem jsou nekonečné a rozvláčné odpovědi místo kategorického popření. Často se lze setkat i s takzvanou odpovědí bez odpovědi, kdy se vyslychaný pouze snaží vyplnit čas s cílem získat více prostoru k přemýšlení, jak nejlépe odpovědět na položenou otázku. Dalším příkladem jak získat více času je i opakování položených otázek. Typickým projevem lháře jsou i rozporná prohlášení, kdy pro lháře je velice složité udržet pohromadě svůj vykonstruovaný příběh, který v další komunikaci sám popírá dílčím rozporuplným prohlášením. Nezřídka se stává, když je vyslychaný zahrán přesvědčivými argumenty do kouta, že přejde do agresivního režimu a začne slovně útočit na vyslychajícího se snahou zpochybnit jeho schopnosti, znalosti a smysl pokládaných otázek. Lze se setkat i s nevhodnou mírou zdvořilosti, kdy vyslychaný se tímto způsobem snaží prosadit své zájmy, nebo neschopností pochopit jednoduchou otázku, na kterou nechce přímo lživě odpovědět, a proto se snaží upravit její rozsah do takové míry, aby mohl odpovědět alespoň částečně pravdivě. Velice časté jsou odkazující prohlášení, kdy se vyslychaný opakovaně odkazuje na již sdělené informace. Cílem tohoto jednání je vybudovat důvěryhodnost. Tato taktika je založena na principu, že opakovaná lež se stává pravdou. Často z počátku nemusíme být přesvědčeni, že člověk mluví pravdu, avšak díky tomuto psychologickému nástroji lze konečný úsudek ovlivnit. Již velice zřídka, nejčastěji u starších lidí, je možné se setkat i odkazy na náboženství. V těchto případech se vyslychaný domáhá boha, jako extrémního způsobu manipulace úsudku. Jsou to odkazy typu „Bůh je mi svědkem, Přísahám Bohu“, které psychologové nazývají „oblékání lži do respektovaného roucha“.

V případě neverbálních projevů je situace obtížnější a je třeba pečlivě sledovat korelaci mezi podnětem a neverbálním projevem. Mnoho lidí si myslí, že například oční kontakt je jedním z nejspolehlivějších ukazatelů klamného chování. Ve skutečnosti je tento projev značně individuální a může se lišit i v závislosti na kultuře, vzdělání jedince, nebo i regionu, odkud pochází. To že při položené otázce vyslýchaný odvrátí zrak, sklopí oči, nebo uhne pohledem, může být výrazem zvýšené míry úzkosti, nepohodlí, nedostatkem sebevědomí nebo sebeúcty a nemusí tedy nutně znamenat, že není schopen se podívat do očí z důvodu, že nechce říci pravdu. Rovněž i úsudek, že nervové vypětí je známkou klamného chování, nemusí být správný. Je sice pravděpodobné, že zvýšená míra úzkosti je spojena s tím, že se vyslýchaný něčím provinil, ale je potřeba se zamyslet i nad tím, zda tento projev nesouvisí třeba pouze s tím, že nikdy nebyl vyslýchán na policii, má zdravotní potíže, nebo je to prostě jeho přirozená reakce v takových situacích. Ani červenání, poposedání na místě nebo nadměrné pocení nemusí nutně znamenat, že vyslýchaný lže. Tyto projevy mohou být způsobeny úzkostí, nebo neurologickým syndromem v závislosti na teplotě či reakce na léky. Samotné červenání odráží emoce, kdy samotné navozené téma může být vyslýchanému nepříjemné, aniž by se čehokoliv dopustil. Častou reakcí jsou také zaťaté ruce s takovou intenzitou, že se nedokrvují klouby prstů, čímž zbělají. Pokud se však tato reakce neprojeví v přímé návaznosti na položenou otázku, nemusí jednoznačně vypovídat o klamném chování.

Velmi přesvědčivá je však verbální a neverbální disharmonie. Mezi verbálním a neverbálním projevem je přirozená harmonie, což je způsobeno reakcí našeho mozku. Pokud v průběhu výslechu je tato harmonie narušena, je to ukazatelem klamného chování. Typickým projevem disharmonie je například přikývnutí, zatímco vyslýchaný říká ne, nebo otočí hlavou ze strany na stranu, když říká ano. Toto se však může projevit jen při obsáhlejších odpovědích. Rovněž je třeba si uvědomit, že v některých kulturách tyto neverbální projevy mají opačný význam. Dalším typickým projevem lži je zakrývání očí či úst. Pokud si člověk dá ruku před ústa, když odpovídá na otázku, je to podezřelé. Rovněž poukazuje na klamně jednání to, že při odpovědi vyslýchaný zavře oči, aniž by k tomu měl fyzický důvod. Důvodné pochybnosti vyvolá i reakce vyslýchaného, který před odpovědí na otázku odkašle nebo hluboce polkne. Pokud tak ale učiní po odpovědi, nevěnujeme tomu pozornost. Mnoho také prozradí ruce u obličeje, kousání nebo olizování rtů či popotahování uší. Jsou to jednoduché fyziologické reakce, kdy otázka vzbudí ve

vyslýchaném úzkost, která nastartuje nervový systém, jenž má za úkol tuto úzkost eliminovat. Typickou reakcí je „boj nebo útěk“, kdy tělo přesměruje krevní oběh do životně důležitých orgánů a hlavních svalových skupin na úkor jiných částí těla, které si dočasně vystačí se sníženou dávkou krve. Tento proces vyvolává pocit chladu nebo svědění, na což člověk reaguje, aniž by si to uvědomil, třením nebo hlazením těchto míst. Důležité je také sledovat takzvané kotevní body, což jsou části těla, která člověka ukotvují k určitému místu nebo pozici, tedy sedací svaly, nohy, sekundárními kotevními body také ruce, paže na opěradle křesla a podobně. Pohyb kotevního bodu je pokusem, jak se zbavit pocitu úzkosti. Je prokázáno, že nestabilní židle nebo křeslo může být zesilovačem těchto projevů, proto je vhodné posadit vyslýchaného do křesla s pohyblivým opěradlem, na kolečkách nebo na nestabilní židli. Důvodné pochybnosti může vyvolat i nadměrná péče o vzhled. V reakci na otázku si tedy vyslýchaný může upravovat kravatu, opakovaně si čistit brýle nebo si rovnat límec u košile, žena si opakovaně může rovnat sukni nebo upravovat účes. Podobná reakce může být i vůči bezprostřednímu okolí, kdy po položené otázce má vyslýchaný potřebu posunout sklenici vody, položit tužku na jiné místo a podobně.

Každý člověk se při lhaní chová odlišným způsobem, přičemž se může i zcela vymykat předpokládané standardní normě. Proto je vhodné využívat teorie, které přesvědčivým způsobem dokáží identifikovat reakce zájmové osoby. Jednou z těchto teorií je Baseline, neboli teorie výchozího bodu. Princip je takový, že klademe kontrolní otázky, na které již známe odpovědi, čímž si ověřujeme, jak vyslýchaný člověk reaguje, když mluví pravdu. Pokud jsou následně jeho reakce odlišné od předchozího chování, lze usuzovat známky klamu. Avšak i tato teorie má své mouchy a tedy se nelze na ní plně spolehnout. Je tedy potřeba si celkový úsudek vytvořit na základě více takových projevů.

10.4 Presumptivní otázky

Kouzlo presumptivních otázek spočívá v tom, že vyslýchanému položíme otázku, o které je nucen přemýšlet, než odpoví a k tomu potřebuje čas. Navodíme tedy situaci, která vyslýchajícího, který do současné doby vše popíral, znejistí. Pokládáme tedy hypotetickou otázku typu „Je tu nějaký důvod, proč někteří zaměstnanci tvrdí, že Vás viděli v určitý moment na daném místě v přítomnosti určité osoby?“ Tato otázka je vlastně takovou návnadou, která funguje na principu psychologického viru. Využíváme tak prvky pravdivých informací a prvky klamu. Vyslýchaný tak nabyde pocitu, že může existovat

možnost, že ho někdo zahlédl na místě činu, přičemž netuší, zda-li se jedná o takzvané blafování, nebo skutečnost. Virus se takto začne šířit a vyslýchaný začne měnit svou taktiku, kdy začne přemýšlet o tom, že musí změnit svůj původní vykonstruovaný, předem připravený scénář. Je ale důležité, nezahltit vyslýchaného palbou presumpčních otázek, neboť by mohl poznat úmysl vyslychajícího. Obecně platí, že by se měly tyto typy otázek používat ne více jak dvakrát, nejvíce třikrát v průběhu hodinové konverzace. Je rovněž účinné použít na odlehčení několik empatických vět typu „Já Vám rozumím, měl jste perný den a mohl na tuto událost zapomenout“. Presumpční otázky jsou velice účinné a člověk, který mluví pravdu, na ně může jednoduše odpovědět, ale pokud vyslýchaný dlouze přemýšlí, odpovídá nepřímou, nejednoznačně nebo formou otázky, může to být známka klamu.

11. MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ KORUPCE

Z důvodu absence jednotných hodnotících kritérií je velice obtížné posoudit míru korupce v jednotlivých státech, proto se většinou srovnávají statistické údaje zadokumentovaných počtů oznámených případů, ve kterých bylo následně soudem rozhodnuto o vině. Obecně lze také posuzovat korupci i podle geograficko-politicko-ekonomického hlediska, podle kterého lze rozdělit státy do tří kategorií:

- a) Vyspělé státy s fungující tržní ekonomikou. Typické pro tyto země je to, že jsou dostupné téměř všechny produkty a služby a tedy se většinou neuplácí kvůli získání určitého majetkového statku, ale za účelem urychlení úředního postupu.
- b) Socialistické nebo postsocialistické státy. Pro tyto státy je typické, že žádané statky jsou většinou nedostupné a k jejich opatření jsou používány korupční praktiky ve vztahu k prodáváčům nebo úředníkům.
- c) Země třetího světa. Korupční prostředí v těchto zemích je vytvářeno dekolonizací a postupnou modernizací společnosti. Jedná se o chudé státy s nefungujícími státními a kontrolními mechanismy. Úředníci jsou často nuceni brát úplatky, aby si zajistili základní životní prostředky. Jedná se například o státy Afriky, které mají nerostná bohatství, čehož využívají nadnárodní těžební společnosti, které si často obstarávají potřebná povolení k těžbě korupčními praktikami vůči státním úředníkům.

11.1 Index vnímání korupce

Porovnávat lze i veřejné mínění občanů, čímž se zabývá nevládní mezinárodní organizace Transparency International. Každý rok na základě výsledků průzkumu, vydává tato organizace od roku 1995 takzvaný index vnímání korupce (Corruption Perception Index), ve zkratce CPI⁸⁴. V průzkumu respondenti hodnotí schopnost vládních institucí omezovat a postihovat korupci, efektivitu protikorupčních opatření, rozsah korupce a otevřenost v institucích veřejné správy a rozsah zneužívání veřejných funkcí a veřejných prostředků a podoby a způsoby lobbingu ve veřejném sektoru. Výsledky tohoto průzkumu za rok 2014

---

⁸⁴ Index vnímání korupce (CPI), [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.transparency.cz/vysledky-zebricku-zemi-podle-indexu-vnimani-korupce-2014/>>

jsou uvedeny v následující tabulce. Z uvedených údajů vyplývá, že mezi nejméně zkorumpované země z evropských zemí patří Dánsko, Finsko a Švédsko, naopak nejhůře dopadly Řecko, Itálie a Rumunsko. Česká republika se umístila na 25. místě.

Tabulka č. 1 : Index vnímání korupce za rok 2014 – celosvětové a evropské srovnání

Výsledky Indexu vnímání korupce (CPI) 2014 v 31 evropských zemích			
Celosvětové pořadí	Pořadí v Evropě	Země	Počet bodů CPI 2014
1	1	Dánsko	92
3	2	Finsko	89
4	3	Švédsko	87
5	4	Norsko	86
5	4	Švýcarsko	86
8	6	Nizozemsko	83
9	7	Lucembursko	82
12	8	Německo	79
12	8	Island	79
14	10	Velká Británie	78
15	11	Belgie	76
17	12	Irsko	74
23	13	Rakousko	72
26	14	Estonsko	69
26	14	Francie	69
31	16	Kypr	63
31	16	Portugalsko	63
35	18	Polsko	61

37	19	Španělsko	60
39	20	Litva	58
39	20	Slovinsko	58
43	22	Lotyšsko	55
43	22	Malta	55
47	24	Maďarsko	54
53	25	Česká republika	51
54	26	Slovensko	50
61	27	Chorvatsko	48
69	28	Bulharsko	43
69	28	Řecko	43
69	28	Itálie	43
69	28	Rumunsko	43

Zdroj: Transparency International ČR 2014, vlastní zpracování

11.2 Vybrané zahraniční právní úpravy postihování korupce

Trestní postihy korupčního jednání a její definice je v různých zemích odlišná. Ve většině zemí existuje možnost zabavit neoprávněně získaný prospěch v souvislosti s korupčním jednáním, rozdíly však vyplývají v možnostech zajistit neoprávněný prospěch i na jiném majetku obviněných osob.

11.2.1 Spolková republika Německo

Korupční delikty jsou v německém trestním zákoníku definovány jako trestné činy přijímání prospěchu, přijímání úplatku, jehož pachatelem může být úřední osoba, osoba zvláště zavázaná k veřejné službě a v přísnější trestní sazbě soudce nebo rozhodčí, a dále jednání spočívající v poskytnutí prospěchu a podplácení. Jednání pachatele může spočívat v příslibu, požadování nebo přijetí neoprávněného prospěchu. Zákon rozlišuje mezi prospěchem získaným osobou, která neoprávněný prospěch přijala a osobou, která

neoprávněný prospěch poskytla. Horní hranice trestních sazeb se pohybuje v rozmezí dvou až pěti let.

11.2.2 Rakousko

Korupční trestné činy jsou v rakouském trestním zákoníku upraveny v oddíle nazvaném trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (tedy obdobně jako v našem trestním zákoníku). Jedná se zejména o trestný čin přijímání úplatku úředníkem s trestní sazbou až na tři roky. Subjektivní stránka tohoto jednání spočívá v tom, že úředník si nechá slíbit, přijme nebo požaduje majetkový prospěch oproti protiprávnímu výkonu nebo opomene úřední záležitost. Dále rakouský zákoník definuje speciální subjekty, kterými jsou profesní skupiny úředních osob. Jedná se například o trestné činy přijetí úplatku spolupracovníkem a poradcem znalce, nebo přijímání úplatku vedoucím pracovníkem veřejného zařízení. Zvlášť je definován trestný čin spočívající ve zneužití úřední moci, nebo trestný čin zakázaná intervence. Způsoby jednání ve formě nabízení, slíbení nebo poskytnutí, se odlišují rozdílnou trestní sazbou. Zákon definuje v jednotlivých skutkových podstatách pojmy veřejný podnik a vedoucí pracovník.

11.2.3 Švédsko

Švédský trestní zákoník definuje trestný čin úplatkářství v kapitole označené jako zločiny proti veřejné činnosti. Jednání pachatele spočívá v nabídce, poskytnutí nebo slibu úplatku, nebo jiné nezákonné odměny státnímu úředníkovi, nebo jiné osobě pro výkon funkce s úřední odpovědností. Trestní sazba je stanovena až na dvě léta. Ve speciální úpravě je definován trestný čin přijímání nezákonné odměny za hlasování, kterého se může dopustit pachatel tím, že přijme slib, žádá nebo získá nezákonnou výhodu za to, že bude hlasovat určitým způsobem, nebo se zdrží hlasování o veřejné záležitosti.

11.2.4 Slovensko

Trestné činy korupčního charakteru jsou definovány pod souhrnným názvem Korupce v osmé hlavě, třetím oddílu Trestného zákona č. 300/2005 Sb⁸⁵. Jedná se zejména o trestné činy přijímání úplatku (§ 328 – 331) s horní hranicí trestní sazby až 15 let, podplácení (§

---

⁸⁵ Trestný zákon Slovenské republiky, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>

332 – 335) s horní hranicí trestní sazby až 12 let, nepřímá korupce (§ 336) s horní hranicí trestní sazby až 3 roky, volební korupce (§ 336a) s horní hranicí trestní sazby až 5 let, dále zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 326) s horní hranicí trestní sazby až 20 let, pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 266) s horní hranicí trestní sazby až 12 let a trestný čin poškozování finančních zájmů Evropského společenství (§ 261) s horní hranicí trestní sazby až 12 let. Na rozdíl od České republiky zůstalo ve slovenském trestním zákoně ustanovení o účinné lítosti (§ 86 písm. f), podle kterého trestnost podplácení a nepřímé korupce zaniká, pokud pachatel úplatek poskytnul nebo slíbil jenom proto, že o to byl požádán a učinil o tom dobrovolně a bez odkladu oznámení orgánu činném v trestním řízení. Závažné korupční trestné činy šetří speciální útvar Národní protikorupční jednotky (NPKJ) spadající pod Národní kriminální agenturu (NaKA) policejního sboru s celostátní působností. Celý útvar se skládá ze 103 policistů ve služebním poměru a dvanácti civilních pracovníků.

Následující graf⁸⁶ znázorňuje výsledky činnosti NPKJ za rok 2013, ze kterého je patrné, že uvedeným policejním útvarem bylo obviněno celkem 184 osob, přičemž z korupční trestné činnosti celkem 104 osob a 46 osob z trestného činu poškozování finančních zájmů Evropského společenství.

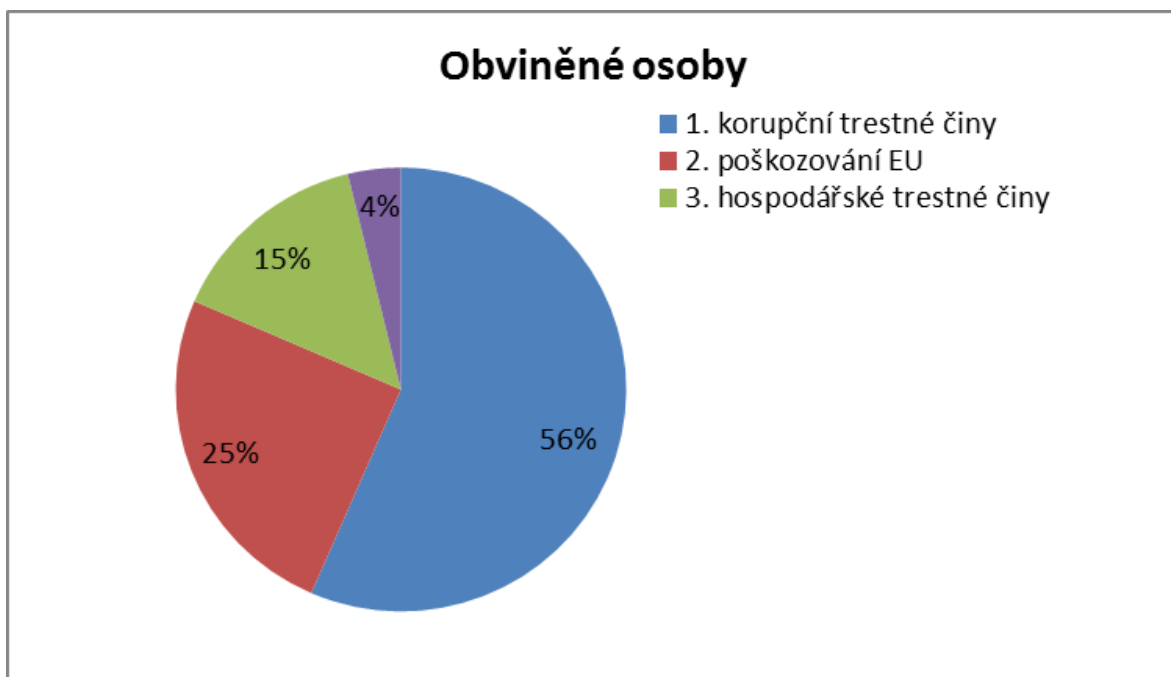
Tabulka č. 2: Výsledky činnosti NPKJ za rok 2013 – počet obviněných osob

1.	korupční trestné činy	104
2.	poškozování zájmů EU	46
3.	hospodářské trestné činy	27
4.	Jiné trestné činy	7

Zdroj: Výroční zpráva NaKA za rok 2013

⁸⁶ Zpráva dostupná z internetových stránek Ministerstva vnitra SK, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/opr/Informacia%20o%20cinnosti%20externa%202013u.pdf>

Graf č. 1: Výsledky činnosti NPKJ za rok 2013 – počet obviněných osob z konkrétních trestných činů v procentech

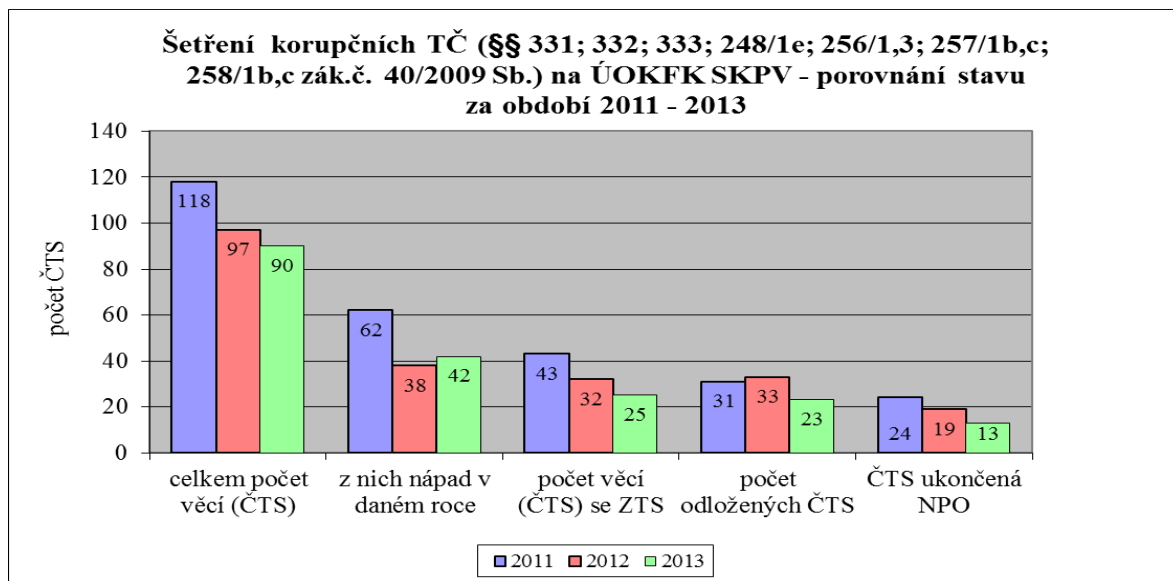
Zdroj: Výroční zpráva NaKA za rok 2013

12. VYBRANÉ VÝSLEDKY ČINNOSTI ÚTVARU ODHALOVÁNÍ KORUPCE A FINANČNÍ KRIMINALITY

Jedna z nejdůležitějších priorit Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality je boj s korupcí a závažnou hospodářskou trestnou činností. V oblasti korupce je to zejména problematika veřejných zakázek v oblasti stavebnictví, silnic a dálnic. V roce 2013 byla Útvarem prověřována a vyšetřována řada zmanipulovaných výběrových řízení a přidělování státních a obecních zakázek. Bylo zjištěno, že tyto zakázky se vypisují účelově, nebo jsou rozděleny do několika menších zakázek, pro které zákon nevyžaduje vypsání výběrového řízení. Téměř všechny šetřené kauzy vykazovaly prvek propojení komunální politiky s podnikatelskými subjekty, se zvýhodněním místně známého podnikatelského subjektu. Pro odhalení této trestné činnosti je důležitá spolupráce s jednou ze strany tohoto jednání, která se cítí být poškozena. Důležitou roli zde hraje čas, aby bylo možné nasadit příslušné operativně pátrací prostředky nebo odposlech a záznam telekomunikačního provozu. Zpětné prokazování ukončeného korupčního jednání je značně komplikované, vychází se zpravidla z výpovědi svědků a finančního šetření v porovnání, zda nabytý majetek odpovídá legálním příjmům. Často se korupční trestná činnost nepodaří prokázat, avšak zodpovědné osoby je možné obvinít pro jiné skutkové podstaty trestných činů.

Počet šetřených korupčních činů ukazuje následující tabulka v porovnání za období roku 2011 až 2013.

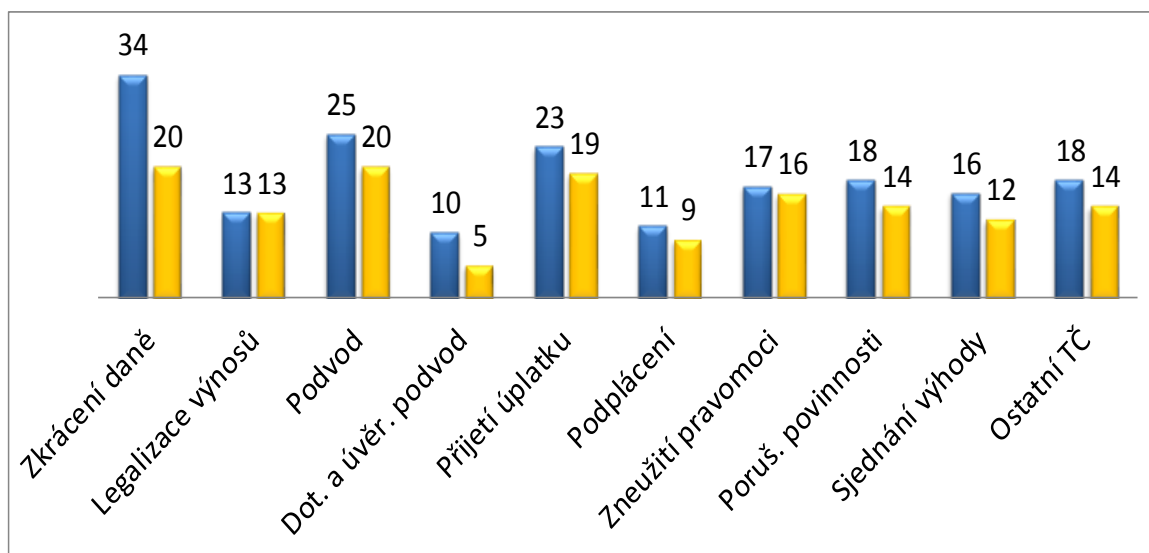
Graf č. 2: Počet šetřených trestných činů na ÚOKFK SKPV za období 2011-2013

Zdroj: Výroční zpráva ÚOKFK SKPV za rok 2013

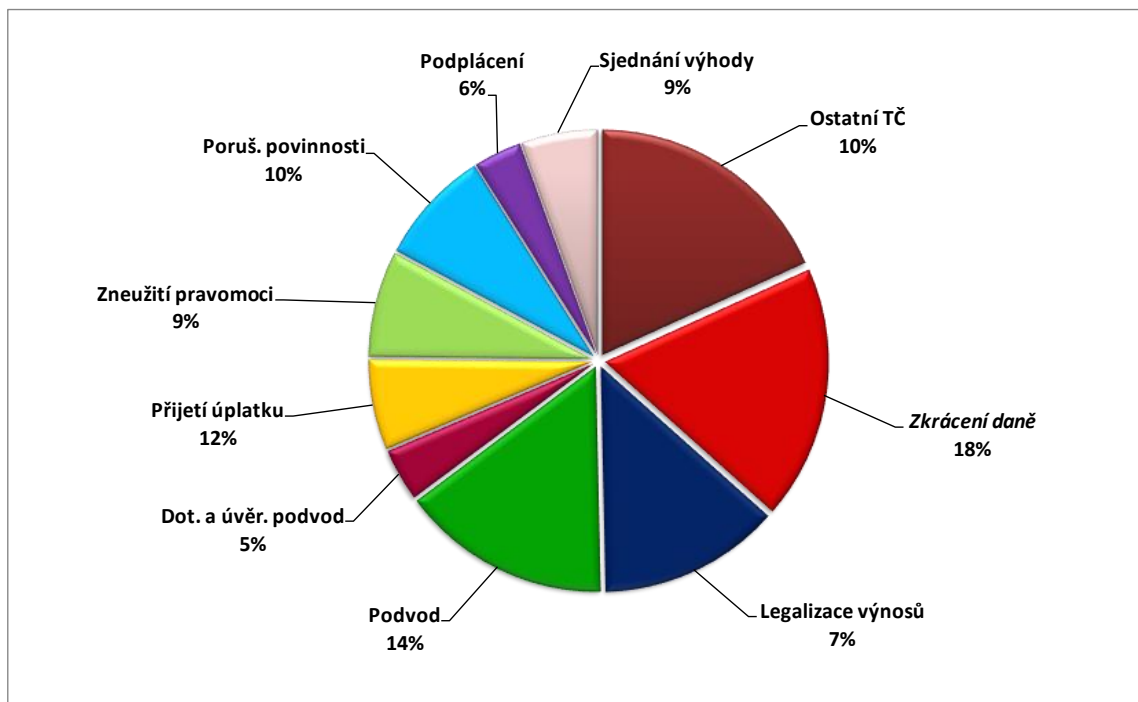
Mezi další priority patří ochrana ekonomických zájmů Evropského společenství, vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti a kvalita a rychlost trestního řízení. Celkový počet prověřovaných trestných činů za období roku 2013 a jejich procentuální zastoupení ukazují následující dvě tabulky.

Graf č. 3: Prověřované trestné činy 2013, nápad trestné činnosti/zahájení úkonů

Zdroj: Výroční zpráva ÚOKFK SKPV za rok 2013

Graf č. 4: Prověřované trestné činy 2013 v procentuálním zastoupení

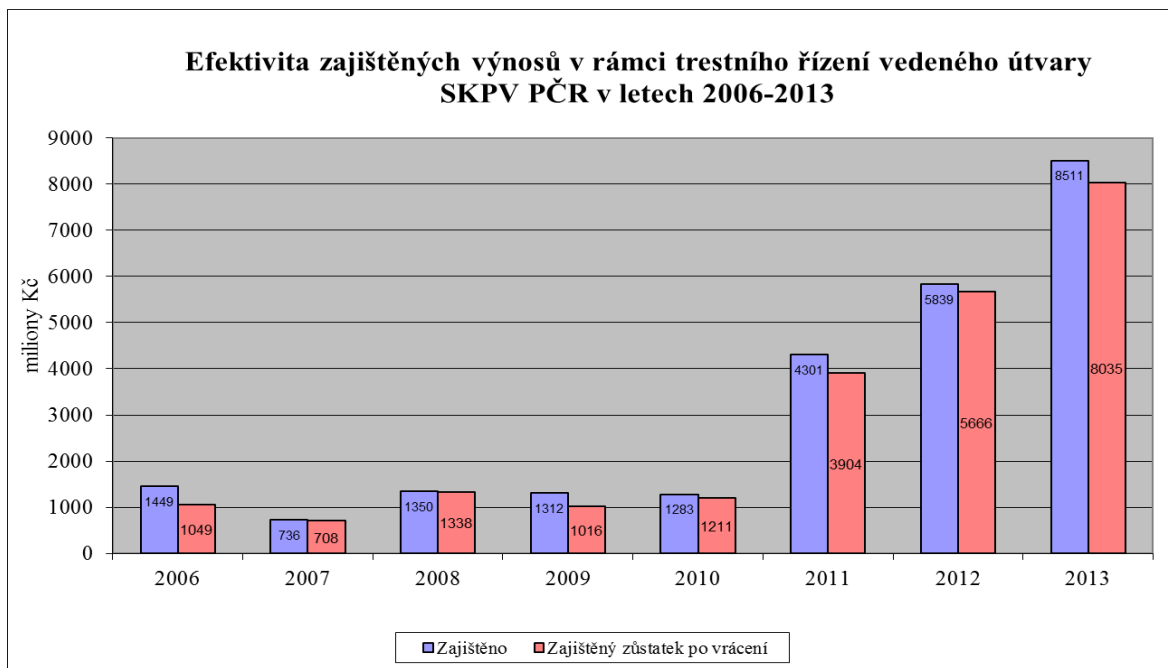

Zdroj: výroční zpráva ÚOKFK SKPV za rok 2013

Jak již bylo výše zmíněno, je velice důležité zajistit nelegálně získaný majetek z trestné činnosti. Informace o zajištěném majetku a výnosech z trestné činnosti charakterizují následující tabulky.

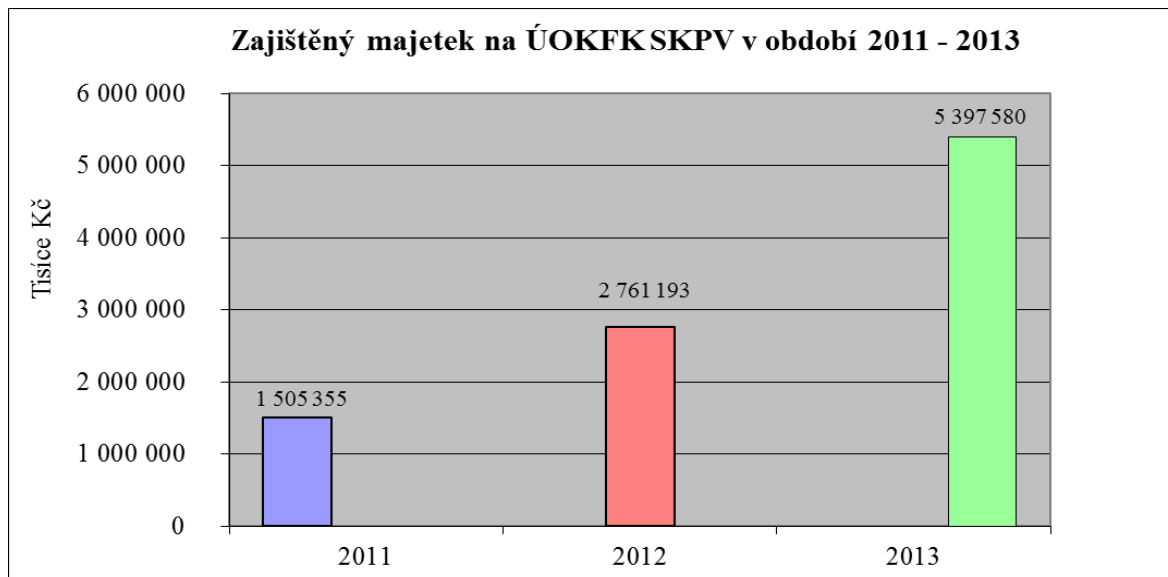

Graf č. 5: Zajištěné výnosy z trestné činnosti za období 2006 - 2013

Zdroj: Výroční zpráva UOKFK SKPV za rok 2013

Graf č. 6: Zajištěný majetek v období 2011 - 2013

Zdroj: Výroční zpráva UOKFK SKPV za rok 2013

13. APLIKACE POSTUPŮ NA VYBRANÝCH REALIZOVANÝCH PŘÍPADECH

Počátkem roku 2011 obdržel Útvar odhalování korupce a finanční kriminality od Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ČR, z pokynu tehdejšího ministra financí, po jeho podrobném seznámení s výsledky analýzy, trestní oznámení s podezřením na legalizaci výnosů z trestné činnosti. Šetřením této složky Ministerstva financí ČR bylo zjištěno, že společností NWDC Company, s.r.o. bylo odesláno v průběhu roku 2009 na bankovní účet společnosti Deeside Service Solutions, LTD v Rakousku 138 milionů korun. Analýzou finančních toků bylo prokázáno, že finanční převody souvisí se státní zakázkou Úřadu vlády ČR na zajištění audiovizuálních služeb a služeb souvisejících při akcích v rámci předsednictví ČR v Radě EU, konaných v první polovině roku 2009. Jediný disponentem zahraničního účtu uvedené společnosti byl občan České republiky, který byl prostřednictvím další společnosti propojen s jednatelem společnosti ProMoPro, s.r.o., která od Úřadu vlády ČR zakázku získala za podezřelých okolností, v takzvaném jednacím řízení bez uveřejnění. Útvarem odhalování korupce a finanční kriminality byly na základě těchto informací zahájeny úkony v trestním řízení pro trestné činy:

- porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, odst. 2, písm. b), odst. 3 tr. zákona, kdy trestní jednání bylo posuzováno podle zákona č. 140/1961 Sb. - trestní zákon, tedy zákona, který byl účinný v době spáchání trestného činu, neboť nebyly splněny podmínky ve smyslu § 2 odst. 1 druhé větě zák. č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník),
- zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku.

Prvotním úkolem bylo zajištění finančních prostředků na zahraničním účtu do doby prověření celé věci, což bylo učiněno bezprostředně prostřednictvím právní pomoci. Následně bylo nutné v co nejkratší době zajistit veškeré účetní doklady vztahující se k předmětným finančním plněním. Tento úkol však byl částečně zmařen tím, že ministr financí nařídil krátce po podání trestního oznámení řediteli FAU uspořádat veřejnou tiskovou konferenci, na které uvedl veškeré informace o zainteresovaných společnostech, číslech účtů, na kterých probíhaly finanční toky a rovněž i podezřelých osobách. Na toto se nedalo ze strany policejního orgánu zareagovat, neboť o chystaném záměru uveřejnit

veškeré zjištěné informace nebyly orgány činné v trestním řízení předem informovány. V důsledku tohoto jednání byly ze strany podezřelých osob zničeny některé účetní doklady dříve, než se podařilo OČTŘ důkazy zajistit. Z důvodu předčasné medializace nebyly soudcem vydány ani potřebné příkazy k domovním prohlídkám a prohlídkám jiných prostor a pozemků, což bylo justičními orgány odůvodněno tím, že by to byl nepřiměřený zásah do práv a povinností dotčených osob v situaci, kdy již byly podstatné informace zveřejněny. Byl to naprosto nestandardní krok ze strany soudce za situace, kdy zástupci zainteresovaných firem byli takzvaní „bílí koně“, kteří nevěděli o důvodu vzniku a činnosti účelových společností a byli řízení shora osobami, které se tímto nepodařilo jednoznačně identifikovat.

Na případu intenzivně pracoval tým třech policistů, kteří během jednoho roku prověřování vyslechli více jak 230 osob a zajistili dokumenty v rozsahu 96 svazků o 32 tisících stranách. Byla vedena intenzivní mezinárodní spolupráce, do které byla zapojena i FBI. Bylo zjištěno, že společnost Deeside Service Solutions, LTD se sídlem ve Velké Británii je klasickou offshorovou společností účelově vytvořenou bez vlastní historie s vazbou na Seychely a ostrov Dominika v Karibiku, kde měl bydlet její ředitel. Ředitele se nakonec podařilo vypátrat v Bostonu, v USA a při výslechu agentům FBI sdělil, že za několik lahví značkového vína podepsal bývalým soudcům na ostrově Dominika nějaké dokumenty, o kterých nic nevěděl. O tom, že má být ředitelem uvedené společnosti nic neví a rovněž ani že je ředitelem dalších více jak dvaceti společností po celém světě. Společnost, respektive zájmové transakce, ve skutečnosti ovládal občan České republiky s blízkou vazbou na ředitele společnosti ProMoPro, s.r.o..

Celkem bylo zadokumentováno, že na hlavního smluvního partnera společnosti ProMoPro, s.r.o., společnosti NWDC Company, s.r.o., bylo navázáno dalších několik desítek společností, často vytvořených jenom za tímto účelem, které vystavovaly faktury na fiktivní plnění. Celkem bylo prokázáno a znaleckým posudkem podpořeno, že bylo vyplaceno 388 milionů Kč za služby, které ve skutečnosti nebyly vůbec odvedeny.

Vyšetřovatel po skončeném prověřování obvinil tři hlavní aktéry, mezi které patřil ředitel společnosti ProMoPro, s.r.o., jednatel společnosti NWDC Company, s.r.o. a jediný disponent s účty offshorové společnosti Deeside Service Solutions, LTD., pro zvlášť závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) trestního zákoníku ve spolupachatelství dle § 23 tr. zákoníku a společně s dalšími šesti osobami, které

zastupovaly společnosti vykazující fiktivní plnění, obvinil pro zvlášť závažný zločin legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b), c) trestního zákoníku ve spolupachatelství dle § 23 tr. zákoníku. Dále tři úředníci, kteří pracovali pro Úřad vlády České republiky a měli na starosti zajištění a dohled nad veřejnou zakázkou na výběr dodavatele audiovizuální techniky a služby s touto související, uzavření smlouvy a následnou kontrolu nad průběhem plnění a konečné vyúčtování, byli obviněni z trestných činů pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128a odst. 1, odst. 2 písm. a), písm. b) tr. zákona, zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), písm. c), odst. 2 písm. a), písm. c) tr. zákona a porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, odst. 2, písm. a), odst. 3 tr. zákona, spáchaných v jednočinném souběhu ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zákona, účinného do 31.12.2009. V souvislosti s úředníky byl definován zásadní rozpor, kdy tito zcela účelově a lživě vypracovali analýzu na trhu ČR, ve které konstatovali, že neexistují jiné subjekty vyjma společnosti ProMoPro, které by mohly požadované služby zajistit. V průběhu vyšetřování však bylo zjištěno, že tito pracovníci kontaktovali a měli i veškeré informace o tom, že na našem trhu jsou nejméně dvě další společnosti, které byli rovnocennými konkurenty společnosti ProMoPro a mohli v plném rozsahu služby zajistit. Nebylo tedy na místě volit formu jednacímho řízení bez uveřejnění v rámci veřejné zakázky, což následně konstatoval i Úřad na ochranu hospodářské soutěže. Další problém nastal s uzavřením smluvního ujednání mezi zvoleným subjektem a Úřadem vlády ČR, kdy nebyl nikterak ošetřen strop výše plnění a ceník byl vyžádán pouze na audiovizuální techniku, nikoli tedy na služby s tímto související, které nakonec činili čtyři pětiny výchozí ceny. Rovněž nebyl vypracován projekt, na základě kterého by bylo možné činnosti ze strany znalců rekonstruovat. Průběh plnění byl sledován obviněnými úředníky pouze z pozice zajištění požadovaných služeb, přičemž žádná pozornost nebyla věnována cenovým relacím zboží a služeb, vyjma audiovizuální techniky, kterou bylo možné porovnat s předloženými ceníky. Ze znaleckého posudku vyplynulo, že vyjma vykázaných fiktivní činností byl skutečně použitý spotřební materiál v některých případech předražen až o patnáctinásobek běžných cen.

V průběhu vyšetřování byly zajištěny jak přímé, tak i řada nepřímých důkazů, které umožňovaly policejnímu orgánu vypracovat návrh na podání obžaloby ve smyslu ustanovení § 166 odst. 3 tr. řádu. Státní zástupce návrh policejního orgánu akceptovat a

vypracoval ke konci roku 2013 ve smyslu ustanovení § 176 odst. 1 tr. řádu obžalobu, která byla podána k Městskému soudu v Praze. Vzhledem k obsáhlosti spisové dokumentace, se kterou se musel soudce seznámit, bylo nařízeno hlavní líčení až v listopadu 2014 a do současné nebylo ve věci rozhodnuto, kdy průběh dokazování je plánován až do května 2015. Ze strany veřejnosti byl vyšetřovatel kritizován za to, že mezi obviněnými nebyl tehdejší místopředseda vlády pro evropské záležitosti, pod jehož gesci problematika zajištění předsednictví spadala, avšak veškeré pravomoci delegoval na svou náměstkyni, která ho průběžně informovala, že vše je v naprostém pořádku, tedy neshledal důvod k tomu, aby se problematikou zabýval. Je třeba rozlišovat odpovědnost politickou od odpovědnosti trestní, ke které nebyly prokázány skutkové okolnosti.

Pokud bychom zůstali u téma politika, tak dalším případem, který byl ze strany ÚOKFK SKPV prověřován byla kauza podezření z přijetí úplatku starostky jedné městské části Brna. Příklad byl oznámen tři měsíce před konáním voleb do obecního zastupitelstva a to tím způsobem, že do poštovní schránky ÚOKFK SKPV byl vhozen datový nosič CD-R, na kterém byla nahrávka dialogu místního podnikatele ve stavebnictví, který v minulosti vyhrál několik státních veřejných zakázek, se starostkou jedné městské části Brna, která kandidovala za politickou stranu a měla osobní ambice vypracovat se výše. V závěru krátké komunikace podnikatel předal starostce obálku se slovy „to je za tu střechu“, přičemž ze záběru bylo patrné, že v obálce je větší počet bankovek. Pro policejní orgán nebyl problém ustanovit oba aktéry podezřelého jednání a vyžádat si veškeré veřejné zakázky pro tuto městskou část, kde figuroval podezřelý podnikatel a další podnikatelé na něho napojené. Oba aktéři popírali, že by se jednalo o úplatek a tvrdili, že se jednalo o soukromou půjčku. Vzhledem k tomu, že ze strany policie nebyly uveřejněny po měsíci prověřování žádné informace a volby do obecního zastupitelstva se rychle blížily, rozhodl se anonymní oznamovatel nahrávku předat novinářům pod ochranou tiskového zákona a tím starostku kompromitovat, což se mu dokonale podařilo. Nebylo pochyb o tom, že se o žádnou půjčku nejednalo, kdy s odkazem na kapitolu 10 vykazovaly výpovědi obou aktérů všechny znaky klamného jednání a starostka rozhodně vzhledem k výši svého platu a uspořené finanční rezervám žádnou účelovou půjčku nepotřebovala. Vyšetřovateli se však nepodařilo prokázat souvislost předávaného úplatku s konkrétní veřejnou zakázkou. Z celé situace vyplynulo, že starostce zjevně nečinilo problémy přebírat finanční prostředky od místního podnikatele, brala to jako samozřejmou záležitost, avšak nebylo

možné ji obvinít z konkrétního trestného činu z důvodu absence příčinné souvislosti. Vznikly tedy důvodné pochybnosti o tom, že byla celá věc účelově vykonstruována.

V květnu 2011 bylo zahájeno vyšetřovatelem ÚOKFK SKPV trestní stíhání dvaceti devíti osob, které se dopustily zločinu přijetí úplatku dle ustanovení § 331 odst. 1, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, přečinu zneužití pravomoci úřední osoby dle ustanovení § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a zločinu podplacení dle ustanovení § 332 odst. 1 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku, spáchaného ve formě spolupachatelství a to v souvislosti se zajištěním získání řidičského oprávnění či jeho rozšíření. Celkem bylo obviněno 18 zkušebních komisařů Odboru dopravně správních agend Magistrátu hlavního města Prahy a mezi dalšími jedenácti obviněnými byli provozovatelé autoškol a jejich žáci. Zkušebním komisařům, kteří vystupovali z pozice úřední osoby, bylo kladeno za vinu, že zneužili svoji pravomoc tím, že nehodnotili znalosti a dovednosti žáků na základě výsledku závěrečných zkoušek, ale jen na základě poskytnutí úplatku. Provozovatelé autoškol byli obviněni z toho, že od listopadu 2011 do května 2012 před konání závěrečných zkoušek měli nejprve nabízet a následně předávat zkušebním komisařům Odboru dopravně správních agend finanční částky ve výši od 2 do 15 tisíc korun, přičemž tyto úplatky měly zajistit žákům bezproblémové a úspěšné vykonání závěrečné zkoušky k získání řidičského oprávnění či jeho rozšíření. Policisté případ prověřovali na základě získaného poznatku ze zájmového prostředí s využitím podpůrných operativně pátracích prostředků ve smyslu ustanovení § 70 odst. 1,2 zákona č. 273/2008 o Policii ČR a po zahájení úkonů v trestním řízení bylo využito institutu sledování osob a věcí dle § 158 d trestního řádu, použití agenta ve smyslu ustanovení § 158c tr. řádu, odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu. V den zahájení trestního stíhání byly provedeny domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků ve smyslu ustanovení § 82 tr. řádu a následujících. Jak již bylo shora naznačeno, případy korupčního jednání byly půl roku monitorovány za účelem rozkrytí celé sítě pachatelů a zjištění veškerých vazeb zainteresovaných osob. Po zadokumentování dílčích skutků bylo rovněž nutné využít institutu dočasného odložení trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 159b tr. řádu. Případ byl tedy velice podrobně zadokumentován operativní technikou a za využití agenta, který pronikl do zájmového prostředí jedné z autoškol, jako zájemce o získání řidičského oprávnění. Většina obviněných zkušebních komisařů svou vinu popírali a to jak před policejním orgánem i soudem a to i poté, co jim byl přehrán audio-video záznam s předáním úplatku a průběhu

závěrečných zkoušek. Soudce byl však nekompromisní a pod tíhou důkazů uznal v odsuzujícím rozsudku jejich vinu.

14. SHRnutí PROBLEMATIKY TRESTNíHO říZENí, NÁVRHY A DOPORUČENí

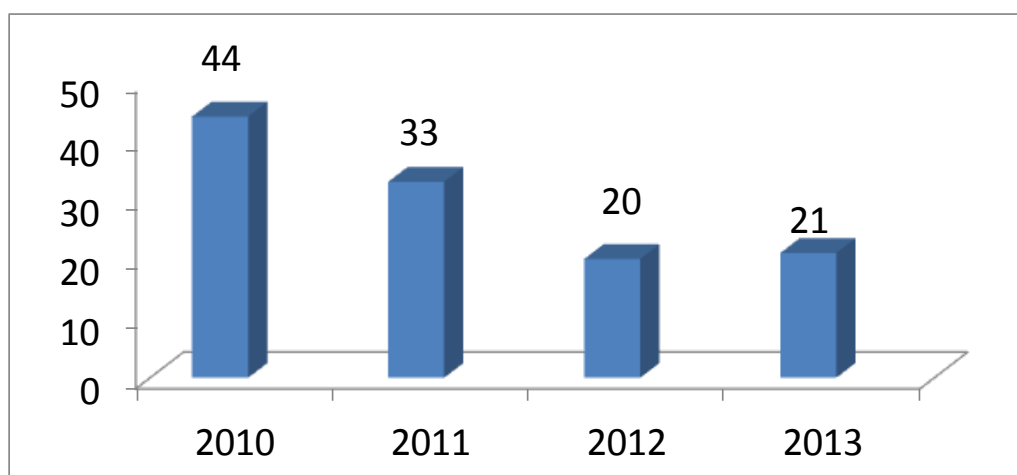
V průběhu trestního řízení se policisté potýkají s řadou problémů, které komplikují průběh prověřování a následného vyšetřování korupční trestné činnosti. Jedním z těchto problémů je neochota občanů spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Je to dáno zejména tím, že svědci korupčního jednání jsou zejména osoby určitým způsobem svázané s hlavním aktérem z pozice podřízeného, příbuzného, společníka apod. Hlavním důvodem je tedy obava z případné msty ze strany pachatelů za oznámené trestní jednání a zejména možná ztráta zaměstnání. Anglickým výrazem whistleblower bývá označován oznamovatel, kterým je většinou stávající nebo bývalý zaměstnanec určité organizace, který upozorní na nelegitimní, neetické nebo nezákonné praktiky na pracovišti, kdy hlavními aktéry jsou jeho nadřízení, nebo se tak děje s jejich vědomím či souhlasem, tedy situaci není možné vyřešit interními mechanismy. Tito oznamovatelé často hrají významnou nebo zcela zásadní roli při odhalování korupce, avšak vystavují se rizikům propuštění ze zaměstnání, bývají často označováni za „práskače, udavače“ a nezřídka se stává, že se nadřízení či další osoby na ně napojené postarají o to, aby se oznamovatel ocitl na černé listině a těžko sehnal zaměstnání i u jiných organizací, čemuž přispívají i novináři. Oznamovatelé tedy často požadují od OČTŘ ochranu, avšak její poskytování je dosti problematické, zejména co se týče korupce, což již bylo zmíněno v 10. kapitole. Snahou řady zemí je zavedení právní ochrany těchto oznamovatelů. V České republice sice zákoník práce určuje taxativní důvody pro propuštění ze zaměstnání, ale není rovněž problém si potřebné důvody ze strany zaměstnavatele najít, nebo navodit v pracovním kolektivu takové klima, které donutí oznamovatele, aby sám odešel. Je rovněž důležité rozlišovat oznamovatele, pro které je hlavním motivem msta, osobní prospěch nebo zakrytí své neschopnosti nebo pochybení. Je následně těžké propustit takového zaměstnance, který sice upozornil na určité nekalosti a to často za podpory médií, které z něho veřejně udělají obětního beránka, avšak v práci vykazuje hrubě podprůměrné výkony a k ostatním se chová za hranou etiky. Na druhou stranu je třeba také rozlišovat oznamovatele, kteří tak činí podle svého nejlepšího vědomí, svědomí a ve veřejném zájmu. Tito si rozhodně ochranu zaslouží. V roce 2013 byl předložen návrh novely zákona na ochranu oznamovatelů korupce, která měla podobu novely antidiskriminačního zákona. Z důvodu

předčasných voleb se však nedostala na jednání poslanecké sněmovny. Vypracovaný návrh však vyvolal vlnu kritik, neboť byl pojat až příliš úzce na pracovněprávní ochranu a oznamovateli ve skutečnosti nezaručoval žádnou fyzickou ochranu, která je při četných výhrůžkách a snahách o fyzické útoky velmi důležitá, jakož i ochrana osobnosti před propíráním v médiích. Některé právní normy států západní Evropy mají i motivační prvky, jako například zajištění právní či mediální podpory a peněžní odměnu. Je to tedy problematika velmi složitá a bude jí nutno věnovat v dalších odborných diskuzích nad případnými změnami legislativy více času.

K prověřování a vyšetřování korupce je nezbytná vysoká míra odbornosti a to jak ze strany policistů, tak i státních zástupců. Jak lze ale rovněž vyčíst ze statistických údajů, od roku 2010 byl specializovaný celostátní policejní útvar (ÚOKFK SKPV) značně destabilizován, kdy po snížení platu policistů o deset procent začali odcházet ti nejzkušenější policisté, neboť již neviděli perspektivu v dalším setrvání ve služebním poměru. Útvar má celkem 350 systematizovaných míst policistů ve služebním poměru, skutečný stav se však pohybuje kolem 330 policistů. Odchod policistů od roku 2010 zaznamenává následující tabulka.

Graf č. 6: Odchody policistů z ÚOKFK SKPV v období 2010 - 2013

Zdroj: Personální oddělení ÚOKFK SKPV

Důvodem odchodu policistů nebylo pouze snížení platů, ale i celková situace v souvislosti s okolnostmi, za kterých odešel po sporech s vrchní státní zástupkyní jeho ředitel a neustálé personální změny na Policejním prezidiu, jejichž důsledkem je i to, že se

na Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality téměř každé dva roky vymění ředitel, náměstci a rovněž tak i z velké části vedoucí jednotlivých odborů. Toto rozhodně ke stabilizaci útvaru nepřispívá.

Z předchozích zkušeností jsou rovněž patrné rozdílné názory státních zástupců na trestní stíhání korupčních trestných činů, a to zejména na okresní úrovni. V takových případech jsou často od dozorových státních zástupců vyžadovány nedůvodné, nadstandardní, formální i důkazní požadavky, časté jsou i změny jednotlivých pokynů a stanovisek. V současné době se stále diskutuje o vytvoření institucionální specializace v oblasti korupce jak na straně státního zastupitelství tak i soudu, což by rozhodně přispělo ke sjednocení názorů a postupů v trestním řízení. Největší úspěšnost v odhalování korupčních trestných činů je v těch případech, kdy se policejní orgán o tomto jednání dozví v reálném čase, což ovšem obnáší to, že policejní orgán a státní zástupce musí během několika hodin vyhodnotit získané informace ze zájmového prostředí a rozhodnout o nasazení operativně pátracích prostředků a skryté formě prověřování, která je naprosto klíčová při prokazování korupce. Pokud však státní zástupce, potažmo soudce, který drží dosah, korupční případ dříve neřešil je i pravděpodobné, že nebude chtít přistoupit na argumenty, které byly policejním orgánem předloženy a prakticky se bude opírat svůj negativní postoj o nedůvěryhodnost informací získaných ze zájmového prostředí nebo informačních systémů, obzvláště pokud se bude jednat o citlivé případy mediálně známých osobností. Typickým případem je shora uvedená kauza „ProMoPro“ kdy soudce zamítl návrh na vydání příkazu k domovním prohlídkám a prohlídkám jiných prostor a pozemků, přičemž policejnímu orgánu se podařilo alespoň ve formě vydání věci získat mobilní telefony obviněných osob, z jejichž obsahu bylo možné získat informace o jejich vzájemných vazbách. Z dostupné dokumentace předložené soudu přitom bylo patrné, že osoby, u kterých měly být prohlídky vykonány, byly řízeny shora, tudíž bylo na místě zajistit výpočetní techniku a další dokumenty písemného charakteru. S nedůvěrou k získaným poznatkům ze zájmového prostředí přistupoval zpočátku i státní zástupce ve shora uvedené kauze zkušebních komisařů. Korupce je však vysoce latentní a prakticky v mnoha případech ani jinými zdroji, než operativně pátracími prostředky a odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu, nelze trestnou činnost zadokumentovat. Je rovněž velice důležité neustále držet krok s vývojem techniky a obměňovat používané, již zastaralé technické prostředky, na což v mnoha případech chybí v rozpočtu finanční prostředky. Nejzávažnější formu trestné

činnosti však představuje systémová korupce, která je založená na organizované a sofistikované formě jednání. Projevuje se zmanipulovanými veřejnými zakázkami velkého rozsahu, řádově v hodnotě několika milionů nebo miliard, nebo ovlivňování na úrovni legislativního procesu či přímého uplácení politiků na všech úrovních. V posledních letech však byla zaznamenána větší četnost oznámení ze strany významných podnikatelských subjektů, které přímo ve snaze nabídky úplatku konkurenčním firmám nebo zadavatelům byly svědky či účastníky zmanipulovaného výběrového řízení. Oznámení jsou však podávána často po proběhlém korupčním jednání, nebo prostřednictvím médií, kdy prakticky OČTŘ již nemají šanci předemtné důkazy zajistit. Důvodem je stálá nedůvěra vůči OČTŘ, zdoluhavý a nejistý průběh trestního řízení, opakované předvolávání k výslechu jak ze strany policie, tak i následně ze strany soudu, často i nátlak či vydírání ze strany obviněných, činěný prostřednictvím obhájců, kteří neváhají zprostředkovaně nabídnout klíčovým svědkům úplatek za to, že změní výpověď.

Dalším problémem, který stěžuje řádné zadokumentování korupčního jednání, jsou majetkové účasti podezřelých osob v zahraničních offshore společnostech, které slouží jako prázdné schránky, aniž by ve skutečnosti vykazovaly podnikatelské aktivity, k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jedná se o typické LTD (Private Limited Company), tedy soukromé společnosti s ručením omezeným, jejichž výhody spočívají v tom, že údaje o majitelích nejsou veřejně přístupné. Tímto je zajištěna naprostá anonymita a maximální diskrétnost a zejména nulová daň z příjmu. Většina offshore lokalit nevyžaduje vedení účetnictví, podávání daňového přiznání, auditu, vydávání výročních zpráv, neexistují zde darovací nebo dědické daně a obecně nejsou striktně vyžadovány zákonné povinnosti. Založení offshore účtu je velice jednoduché, jakož i jeho užívání, kdy po jeho založení není nutné chodit do banky a provádět osobně jednotlivé transakce, vše může být řízeno na dálku prostřednictvím internetového bankovníctví. Tímto je zajištěno diskrétní uložení peněz. Pro OČTŘ v rámci provádění finančního šetření je tedy prakticky nezjistitelné, zda-li podezřelé, nebo již obviněné osoby mají takové offshore účty, neboť s danými lokalitami nemá Česká republika uzavřeny žádné smlouvy o spolupráci. Mezi nejoblíbenější destinace patří Seychely, Spojené arabské emiráty, Britské Panenské ostrovy, Bahamy, Belize, Kypr, apod. Z analýzy Transparency International⁸⁷ vyplývá, že v přepočtu

---

⁸⁷ Údaje z prezentace Stanislava Beránka zastupujícího TI pro ÚOKFK SKPV ze dne 10.9.2013 [Solenice]

3.669.995.880,-Kč z evropských fondů bylo dosud vyplaceno do společností s offshorovou strukturou, 4.962.477.700,- Kč z evropských fondů šlo do anonymních akciových společností a veřejné zakázky za 8.401.305.000,- Kč plnily firmy s offshorovou strukturou. Návody a pomoc při založení offshore společností jsou poskytovány ze strany některých advokátních kanceláří v České republice, napojených za zahraniční subjekty v daných lokalitách, které se dokonce na tuto činnost specializují. Návod, jak používat offshore společnost rozkrývá reportáž CBC⁸⁸.

Výraznou překážkou v trestním stíhání je rovněž poslanecká imunita. Do vydání ústavního zákona č. 98/2013 Sb., který změnil ústavní zákon č. 1/1993 Sb., měli poslanci a senátoři neomezenou doživotní imunitu, pokud je příslušná komora imunity nezbavila pro trestní stíhání. Uvedenou novelou může být poslanec nebo senátor trestně stíhán po ztrátě mandátu a to i v případě, že jej příslušná komora imunity nezbavila. O tom, že problematika je stále dosti složitá a nejednoznačná svědčí rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2013 v případě poslanců za ODS Petra Tluchoře a Marka Šnajdra, kteří byli trestně stíhání za korupční jednání při vyjednávání o funkcích výměnou za složení mandátu. Dle Nejvyššího soudu se za výkon poslaneckého mandátu považují i různé politické dohody, kompromisy či politická rozhodnutí, tedy nelze poslance trestně stíhat za to, jak postupovali před rezignací na poslanecký mandát, i když pravým důvodem k rezignaci byl slíbený a následně i realizovaný neoprávněný prospěch ve formě lukrativních postů. Takovéto jednání je rovněž i podvodem na voliče, kteří v dobré víře volili politickou stranu či přímo její zástupce v domnění, že budou jednat v zájmu občanů a nikoli tedy pouze ze ziskovosti ve vlastní prospěch. Rozhodně by tedy stálo za úvahu poslaneckou imunitu dále omezit, zejména co se týče jakýchkoli projevů korupčního charakteru.

V poslední době se nejvíce diskutuje o ustanovení účinné lítosti pro trestný čin přijetí úplatku (§ 330 tr. zákoníku) v situaci, kdy je po dotyčném úplatek žádán, tento skutečně předá a bezprostředně věc oznámí orgánům činným v trestním řízení. Předchozí trestní zákon, účinný do konce roku 2009, účinnou lítost u podplácení a nepřímého úplatkářství zahrnoval. V novém trestním zákoníku již toto ustanovení bylo vypuštěno, kdy v návrhu bylo argumentováno tím, že v zemích západní Evropy takovéto ustanovení vůbec neznají.

---

⁸⁸Reportáž CBC, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.cbc.ca/news/interactives/offshore-tax-havens>>

Toto tvrzení se však nezakládá zcela na pravdě. Vyjma Francie, Itálie a Švédska mají ostatní, zejména střeoevropské státy včetně Německa a Rakouska a Slovenska, v určité formě ustanovení o účinné lítosti v trestních předpisech zakomponováno. Je třeba si rovněž uvědomit, že Česká republika ve vnímání korupce není na takové úrovni, jako vyspělejší západní státy a také v některých navozených situacích je skutečně jednodušší požadovanou částku zaplatit a bezprostředně vše nahlásit, zejména kdy osoba žádající úplatek využije tísně uplácujícího vyplývající ze situace, kdy toto jednání se může sklouznout až na hranu vydírání, a uplácující je nucen jednat bezprostředně. Nicméně i v takových případech se může naskytnout příležitost si před předání poznačit čísla bankovek a tím zajistit i jeden z možných důkazů, nebo si komunikaci například nahrát na mobilní telefon, což by následné tvrzení oznamovatele podpořilo. Korupce je spojena s vysokou latencí a vzhledem k tomu, že oběma účastníkům hrozí, za současného stavu, trestní stíhání, rozhodně není zájem ze strany uplácujícího tento trestný čin oznámit. Dle názorů policistů, ale i zástupců organizace Transparency International, byl odstraněním institutu účinné lítosti z trestního zákoníku odejmut účinný nástroj pro boj s korupcí. Bylo by proto rozumné znovu tento institut do trestního zákoníku zakomponovat, včetně navrhovaných omezení v případech, kdy byl úplatek slíben či poskytnut v souvislosti s výkonem pravomoci úředních osob, zejména zákonodárců nebo soudců.

Dalším velice diskutovaným tématem je zavedení povinnosti prokazovat nabytý majetek v případě výrazného nepoměru majetku k výši vykazovaných příjmů. Toto opatření by se mělo týkat majetku v hodnotě od deseti milionů výše. V současné době je důkazní břemeno na orgánech činných v trestním řízení, které musí prokázat, že nabytý majetek pochází z trestné činnosti. Pro zahájení trestního stíhání tedy není rozhodující, že osoba nabyla určitý majetek, i když výše jejích příjmů neodpovídá výši nabytého majetku, ale přímo konkrétní trestná činnost, která vedla k jeho získání. V současné době je připravován návrh, kdy by důkazní břemeno bylo přeneseno na podezřelé osoby, které by musely doložit své příjmy. Pokud by tak neučinily, majetek by byl podle určitého klíče razantně zdaněn. V souvislosti s tímto opatřením je navrhována i změna trestního zákoníku, kdy v případě podání nepravdivého prohlášení o majetku by hrozil podezřelému trest odnětí svobody ve výši až 4 let. Rovněž by bylo nutné zimplementovat změny v zákoně o dani z příjmu. Typickým příkladem je shora uvedený případ starostky městské části Brna, kdy se nepodařilo prokázat příčinnou souvislost s předáním úplatku a zajištění neoprávněného

prospěchu, avšak disponovala majetkem výrazně převyšujícím možnosti jejích vykazovaných příjmů. Nebude asi reálné, aby byl v takovéto podobě zákon v dohledné době přijat, ale není pochyb o tom, že tento institut by byl významným nástrojem efektivního výběru daní a prevencí proti trestné činnosti.

V rámci protikorupční strategie je důležitým bodem také legislativní úprava financování politických stran, kdy Kontrolní výbor poslanecké sněmovny se nejeví jako nestranný orgán a kontroluje pouze formální správnost stranických výročních zpráv. Proto by měla být zavedena nezávislá kontrolní instituce a stanoveny odpovídající sankce za porušování zásadních pravidel transparentnosti. Dne 22.11.2011 proběhl v Praze mezinárodní seminář organizovaný Transparency International na téma „Zvyšování transparentnosti financování politických stran“, kterého se zúčastnil Craig Holman, který se podělil o své názory a zkušenosti z pozice právníka, který působí v americké neziskové organizaci pod názvem Public Citizen⁸⁹, která dohlíží na práci Kongresu a vlády. Protikorupční agentura při Radě Evropy (GRECO)⁹⁰ od roku 2011 kritizuje netransparentnost financování politických stran v České republice a vytýká nečinnost vlády, při zřízení nezávislého úřadu, který by měl monitorování a kontrolu financování na starosti⁹¹.

Další problematickou oblastí je lobbying. Tento je považován za nástroj k prosazení skupinových zájmů ve vyspělých demokratických systémech, avšak v souvislosti s Českou republikou má tento pojem spíše negativní význam a bývá často spojován s projevy korupce. Četné skandály v poslední době podlomily důvěru veřejnosti, že zákonodárné iniciativy probíhaly skutečně v zájmu všech občanů a nikoliv pouze jednotlivců. Je tedy nutné i tuto oblast regulovat a tím zprůhlednit pozadí skutečných zájmů, které předcházely návrhům zákonů a propojení mezi lobisty a politiky.

Netransparentnost a nedostatečný systém kontrol ve státní správě způsobuje nárůst korupčního jednání, čemuž přispívá i nedostatečná legislativa. Největší problém byl zaznamenán v oblasti zadávání velkých státních zakázek a prodeje státního majetku. V České republice legislativa umožňuje, aby ve volených orgánech obchodních společností byli účastni poslanci, senátoři, veřejní činitelé, čímž dochází ke střetu zájmu. Často jsou

---

⁸⁹Prezentace organizace Public Citizen, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.citizen.org/Page.aspx?pid=183>>

⁹⁰Group of States against corruption (GRECO), byla založena v roce 1999 Radou Evropy za účelem monitorování souladu států s protikorupčními standardy. Česká republika se stala členem roku 2002.

⁹¹Publikace zprávy GRECO, [cit. 17.2.2015]. Dostupné on-line z World Wide Web: <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/greco/greco-104840>>

tyto osoby pouhými figurkami bez znalosti dané problematiky, kterou by měly řešit. Mají však důležité informace o chystaných změnách, o kterých se dozvěděly v souvislosti s výkonem své funkce a které neváhají zpeněžit. Osobní prospěch tedy převyšuje nad veřejným zájmem. Tomuto by mohlo být zamezeno zveřejněním majetku těchto osob a úpravou legislativy, která by zakazovala jejich působení v obchodních společnostech.

V závěru této kapitoly po shrnutí některých zásadních problematických oblastí lze konstatovat, že trestní právo hmotné, procesní a v návaznosti i další právní úpravy mají mnoho rezerv, které by bylo možné po důkladném projednání ze strany odborníků na teorii, za využití poznatků z praxe, odstranit změnou legislativy. Stanovovat represivní opatření je však nepopulárním krokem, který je nutné zvážit, aby nebyla překročena nezbytná míra zásahu do lidských práv a svobod. Ze strany Evropské unie je České republice často vyčítána nečinnost v oblasti legislativních opatření v souladu se standardy EU, což bylo způsobeno předchozí, ale i současnou politickou destabilizací spojenou se skandály vrcholných politiků, což vedlo k pádu vlády a předčasným volbám, kdy řada zákonů byla tímto odložena. Nelze zřejmě zabránit občasným excesům jednotlivých osob, ale je důležité v takových případech co nejdříve situaci stabilizovat, poučit se z případných chyb systému, které toto jednání umožnily a učinit potřebná opatření v zájmu veřejnosti, aby obdobným excesům již nedocházelo.

15. ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo v teoretické části definovat korupci ve veřejné správě, identifikovat její příčiny a možné projevy. Z pozice platné hmotně právní legislativy byly posouzeny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů a na základě trestním řádem stanovených procesních postupů byly posouzeny možnosti jejich aplikace ze strany orgánů činných v trestním řízení při odhalování a vyšetřování této trestné činnosti. Praktická část byla zaměřena na konkrétní metody výslechu osob, jehož cílem je získat maximální množství informací obsažených v paměťových stopách. Za pomoci metod, které byly vypracovány ze strany agentů zpravodajských služeb, byly definovány verbální a neverbální projevy komunikace vyslychaných osob, na základě kterých lze s velkou mírou pravděpodobnosti určit, zda-li vyslychaná osoba mluví pravdu, něco zatajuje, popřípadě vypovídá nepravdivé skutečnosti. Při posuzování byly hodnoceny teoretické metody, vyzkoušené a ověřené v praktických případech ze strany vyšetřovatelů Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování. Pozornost byla dále věnována statistickým výkazům, za pomoci kterých bylo hodnoceno korupční prostředí v národním a nadnárodním měřítku. S využitím grafů byl vyjádřen nápad korupční trestné činnosti za jednotlivé roky, počet případů, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání, odložené věci a dále počet případů, v nichž byl po skončeném vyšetřování podán návrh na podání obžaloby. V závěru práce jsou uvedeny některé konkrétní případy, které byly prověřovány a vyšetřovány ÚOKFK SKPV, kdy postupy OČTŘ v těchto aplikované byly vyhodnoceny a následně ve shrnutí problematiky prověřování a vyšetřování korupční trestné činnosti byly definovány některé problematické oblasti trestního práva procesního, i dalších právních úprav mimo trestní právo, které komplikují průběh trestního řízení, s návrhem případných změn. Z důvodu obsáhlosti daného tématu nebylo možné se vyčerpávajícím způsobem věnovat veškerým institutům trestního práva hmotného a procesního, přesto bylo snahou definovat alespoň některé základní problematické oblasti, které se mohou vyskytnout v průběhu trestního řízení. Zejména co se týče nejvíce diskutovaného institutu účinné lítosti, který byl novelou trestního zákoníku s účinností od 1.1.2010 z legislativy vypuštěn, byla porovnána legislativa v ostatních vybraných státech Evropy. Je nutné, aby v podvědomí veřejnosti bylo pevně zakotveno přesvědčení, že korupce je hluboce nemorální a zavrženíhodný projev, na který je nutné upozornit bez jakýchkoli obav

z represe a trestat ho takovým způsobem, že nikdo nebude pochybovat o tom, že se nemůže vyplatit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Frič, P. a kol. *Korupce na český způsob*. Praha: nakladatelství G plus G, 1999, ISBN 80-86103-26-9
- 2) Houston, P., Floyd, M., Carnicero, S., *Spy the lie*. ICON BOOKS, 2012, EAN 9781848314047
- 3) CHMELÍK, Jan et. al. 2003. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde. 222 s. ISBN 80-7201-434-X.
- 4) Chmelík, J, Tomica, Z. *Korupce a úplatkářství*: nakladatelství LINDE PRAHA, 2011, ISBN 978-80-7201-853-6
- 5) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
- 6) Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- 7) Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- 8) Zákon č. 273/2008 Sb. o policii České republiky

INTERNETOVÉ ODKAZY

- 1) www.mvcr.cz
- 2) www.transparency.cz
- 3) www.vlada.cz

Zahraniční odkazy:

- 1) http://ec.europa.eu/anti_fraud/
- 2) http://ec.europa.eu/news/justice/140206_cs.htm
- 3) http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_cs.pdf
- 4) <http://www.minv.sk>
- 5) <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>
- 6) <http://www.cbc.ca/>

TISKOVINY

- 1) Kriminalistika. Ročník XXX. číslo 1. Ředitelství služby kriminální policie, 1997
- 2) Musil, J. Zahraniční trestněprávní úpravy potírání korupce. In: Brabcová, I. (ed.) Sborník z odborného semináře K otázkám korupce a úplatkářství. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002, s. 42
- 3) Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. ročník I. číslo 5. CODEX BOHEMIA, 1998
- 4) vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění změn daných vyhláškou č. 4/2014 Sb., ze dne 24.1.2014
- 5) Závazné pokyny policejního prezidenta
- 6) Výroční zpráva Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality za rok 2013
- 7) Zprávy ze zahraničních cest a školení pracovníků ÚOKFK SKPV

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CIA	Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba Spojených států amerických)
ČTS	Číslo trestního spisu (spisová značka)
IS ETŘ	Informační systém Evidence trestního řízení Policie České republiky
EU	Evropská unie
FBI	Federal Bureau of Investigation (Federální úřad pro vyšetřování, spadající pod ministerstvo spravedlnosti Spojených států amerických)
NaKA	Národní kriminální agentura Policejního sboru Slovenské republiky
NMV	Nařízení ministra vnitra
NPKJ	Národní protikorupční jednotka Policejního sboru Slovenské republiky
NPO	Návrh na podání obžaloby (vypracovává policejní orgán po skončení vyšetřování)
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
PŘÚ	Pokyn ředitele útvaru-interní dokument útvaru Policie České republiky
TI	Transparency Internacional
ÚOKFK SKPV	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální

	policie a vyšetřování
ZP PP	Závazný pokyn policejního prezidenta-interní dokument Policie České republiky
ZTS	Zahájení trestního stíhání (použito v některých grafech)
CPI	Index vnímání korupce

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1:	Index vnímání korupce (CPI) za rok 2014 – celosvětové a evropské srovnání	73-74
Tabulka č. 2:	Výsledky činnosti NPKJ za rok 2013 – počet obviněných osob	76
Graf č. 1:	Výsledky činnosti NPKJ za rok 2013 – počet obviněných osob z konkrétních trestných činů v procentech	77
Graf č. 2:	Počet šetřených trestných činů na ÚOKFK SKPV za období 2011 – 2013	79
Graf č. 3:	Prověřované trestné činy 2013, nápad trestné činnosti, zahájení Úkonů v trestním řízení	79
Graf č. 3:	Prověřované trestné činy 2013 ÚOKFK SKPV v procentuálním zastoupení	80
Graf č. 4:	Zajištěné výnosy z trestné činnosti ÚOKFK SKPV za období 2006 – 2013	81
Graf č. 5:	Zajištěný majetek ÚOKFK SKPV v období 2011 – 2013	81
Graf č. 6:	Odchody policistů z ÚOKFK SKPV v období 2010 – 2013	89